

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 60

v inozemstvu 80

SLOVENEK

S tedensko prilogo „Ilustrirani Slovenec“

Cene inseratov:Enostopna politna vrsta
malí oglaš po Din 1-50 iz
Din 2-—, večji oglaš nad
45 mm višine po Din 2-50.
veliki po Din 3-— in 4-—,
oglaš v uredniškem delu
vrstica po Din

Pri večjem naročilu popust

Izhaja vsak dan izveniši
ponedeljka in dneva po
orazniku ob 4. uri jutraj.

Poštuna plačana v gotovini

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopis
se ne vračajo: netrunkirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravništva 328.**Političen list za slovenski narod.**Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.**Za avtonomijo.**

Češki državni zbor doživlja burne dneve. Opozicijske stranke ne pobijajo vlade z argumenti, ampak kar tekmujejo med seboj v uporabi fizičnih sredstev. Vsa mnogovrstna nasprotja, ki ločijo duhove v kulturno tako visoko razviti deželi kakor je Češka, so bruhnila z vso silo na dan. Komunistom ni všeč socialni sestav vlade, Nemcem ni všeč njen narodnostni sestav, Slovkom pa niti narodnostni niti verski sestav, najmanj pa njen državopravni temelj.

V ponedeljek je govoril v češkem parlamentu znani voditelj katoliških Slovkov Hlinka. V obširnem zasnovanem govoru je dokazal z zgodovinskimi podatki, da Čehi niso Slovaki in da je temeljito ovrgel trditve, da so Čehi in Slovaki enoten narod. Tega dejstva se Slovaki tudi globoko zavedajo in svojo narodno zavest so pokazali dne 15. novembra, ko je nad 60 odstotkov Slovkov glasovalo za slovaško ljudsko stranko, ki zahteva za slovaški narod možnost samovlade v skupni državi s Čehi. Kakor ima vsak človek pravico izbirati si svoje ime, tako tudi ne more o nobenem narodu nihče odločevati, ali je samostojen ali ne, kakor le dotični narod sam. Kot narod, ki ima pravico, da sam odločuje o svoji usodi, so Slovaki sklenili znano pilsbursko pogodbo za svojo neodvisnost, te pogodbe pa prva češka vlada ni hotela priznati in je še danes ne priznava in tudi drugih s Slovaki sklenjenih pogodb se ne drži, čeprav je vsemu svetu znano, da brez sodelovanja Slovkov ne bi bilo današnje češkoslovaške republike. Sprito ta-kega stanja stvari ne morejo Slovaki podpirati nobene vlade, ki ne prizna osnovnih pravic slovaškega naroda.

Umevno je, da so našle Hlinkove besede močan odmev tako med prijatelji kakor med nasprotniki. Največji oboževalci centralizma na Češkem morajo danes priznati, da je strogi centralizem za češkoslovaško republiko največja nesreča. Pri vsej svoji upravni urejenosti češka država ne bo nikdar trdna in solidna, dokler ne bo rešeno državno vprašanje v smislu narodnih avtonomij.

Velike centralistično upravljane države se dandanes po vsem svetu polagoma pretvarjajo in prehajajo v avtonomistično obliko. Bivša centralistična Rusija je dandanes velika federacija, ravno tako tudi angleški imperij in Združene države v Ameriki. Celo najtrdnjše centralistična tvorba, Francija, se že občutno majo in mogoče ni več daleč čas, ko bodo tudi tam zagovorniki pokrajinskih uprav prišli do odločilne besede.

Splošnemu toku časa se tudi naša država ne bo mogla odtegniti. Tudi pri nas bo zmagovalno spoznanje, da je preoster centralizem neprimerna osnova za našo državo, tem bolj, ker se ne opira niti na dobro upravo kakor drugod. Zgodovina nas uči, da so zastoj vsi napori za poenotenje razvitih in zavednih narodov. Kakor ni danes več mogoče zliti Čehov in Slovkov v en narod, tako bodo ostali posamezni narodi med seboj ločeni tudi pri nas, čeprav žive v skupni državi. Državna skupnost zahteva, da imej vsak narod v večnarodni državi vse svoje pravice in država bo močna le tedaj, če bo zavrgla zastareli princip ozkoslovaške centralizma in na njegovo mesto postavila široke pokrajinske ali narodne avtonomije.

Za mandat nad Sirijo.

Pariz, 22. decembra. (Izv.) V francoski zbornici so tri skupine predlagale, da vlada vrne Društvu narodov francoski mandat nad Sirijo. Po sijajnih govorih Brianda in Pavla Boucourja, ki sta naglašala pomen in veljavo obranitve mandata, je zbornica izrekla vladi s 300 proti 29 glasovom zaupnico in tako odbila predlog za vrnitev mandata.

NEMSKI DRŽAVNI PRORAČUN.

Berlin, 22. dec. (Izv.) Državni zbor je odobril državni proračun. Državni zbor je odobril brez pribitkov, a tudi brez primanjkljaja. Proračun znaša 7 in pol milijarde zlatih mark.

ČASOPISJE V ITALIJI.

Rim, 22. decembra. (Izv.) »Epoca« bo nehal izhajati. Turinska »Gazetta del popolo« se bo združila s fašistovskim »Il Regno«. Govore tudi o izpremembah v vodstvu vatikanskega glasila »Osservatore Romano«.

Bližamo se novim volitvam.

PASIĆ NENADOMA OZDRAVIL. — RADIĆ V STRAHU. — »PRIJATELJA« SVARITA DRUGI PROTI DRUGEMU. — RADIĆ ISČE ZOPET POTI K OPOZICIJI. — EDINI IZHOD IZ LEPEGA POLOŽAJA SO VOLITVE.

Belgrad, 22. dec. (Izv.) Pašić se je danes po dolgi odsotnosti pojavil v svojem kabinetu, kamor je prišel po enajsti uri. Vozil se je skozi mesto. V kabinetu je ostal malo časa.

Tako je Pašić zopet pričel s svojimi posli. V dobropoučenih krogih trdijo, da je Pašićovo ozdravljenje v čisu, ko je politični mir, značilno. Morda namerava baš sedaj, ko so vsi narodni poslanci odsotni in ko je ves radikalni klub izven Belgrada, začeti z reševanjem velikega problema, ki je nastal v radikalnem klubu po važnem nastopu Jovanovića in še nekaterih radikalnih poslancev. Ali bo Pašić sedaj dejansko otvoril krizo, kakor to pričakujejo njegovi prijatelji, se sedaj še ne da reči. Zdi se, da bo Pašić jutri ali pojutrišnjem šel na dvor sporočat svoje namere, da namerava izvršiti važne spremembe v celi vladi.

Iz zanesljive strani se izve, da je vzbudilo Pašićovo ozdravljenje v političnih krogih veliko pozornost. Vsekakor bo tudi Stjepan Radić skoraj letel v Belgrad v strahu, da ne bi Pašić v njegovi odsotnosti mogel napraviti kakšnih iznenađenj. H. S. S. in njenemu kolovodji, Stjepanu Radiću. Zanesljivo se ve, da Stjepan Radić Pašiću ne verjame. Sestal se je z Nastasom Petrovićem, kar naj bi bil viden znak, po katerem bi mogel Pašić razumeti nerazpoloženje Stjepana Radića proti Pašiću.

Resni politični krogi so prepričanja, da se je vršil med Radićem in Petrovićem resen političen razgovor z ozirom na eventuelni razcep v radikalni stranki. In kaj bi bilo treba storiti v slučaju, da do tega pride? Z drugo besedo to pomeni, da pripravlja Stjepan Radić

tla, kako bi mogel v morebitno izpremenjenem položaju najti možnost, da se obdrži v vladi in da se zopet približa Korošcu in Davidoviću.

Vsekakor to žongliranje Stjepana Radića ni simpatično. Tako sodijo tiste opozicijske stranke, ki so se največ trudile, da bi prišlo do narodnega sporazuma, katerega je Radić s svojim sporazumom z radikali popolnoma onemogočil, ker je napravil sporazum, ki ni naroden, ampak strankarski in s katerim ni zadovoljna ne Slovenija ne Hrvaška. Po preokretu 27. marca se niti ne ve, v koliko predstavlja Stjepan Radić volivce, ki so ga volili, še man pa da bi predstavljal hrvaški narod.

Zato so politični krogi, radikali in sami sporazumaši opozicije mnenja, da je položaj dovolj zrel, da bi se moglo apelirati na ljudstvo in spoznati njegovo razpoloženje. Šele potem, ko bi se popolnoma izvedelo za ljudsko mnenje, bi se moglo nadaljevati delo v parlamentu. Sedanja skupščina ne more delati, ker je spremenila lice, ki ga je dobila z volitvami.

Vsekakor je zanimivo omeniti sledeče: ako bi prišlo do novih volitev, teh volitev ne bi vodila vlada RR, niti Pašić. Najverjetneje je, da bi vodil te volitve kak nevtralen kabinet.

RADIĆ NENADOMA ODPOTOVAL V BELGRAD.

Zagreb, 22. decembra. (Izv.) Minister Stjepan Radić, ki je imel po vrnitvi iz Dalmacije namen ostati čez božične praznike v Zagrebu, je danes opoldne nenadoma odpotoval v Belgrad.

EKONOMSKO-FINANČ ODBOR MINISTROV.

Belgrad, 22. dec. (Izv.) Dopoldne se je vršila seja ekonomsko-finančnega odbora ministrov. Na seji so razpravljali o vprašanju zgradbe mostu v Pančevu, ki je potreben za vzdrževanje prometa med Belgradom in južnim Banatom in z drugimi mesti v Banatu. Sledenje je bilo, da se da primerna vsota, ki bi šla na račun reparacij. Na račun reparacij bi se naročil most za Pančevo. Pri razpravi o prodaji železa, ki se nahaja v posameznih tovarnah na Mažarskem in ki je ostalo pri popravilih naših vagonov in lokomotiv, se je sklenilo, da se razpiše licitacija za prodajo tega železa. Pravosodni minister Gjuričić je poročal o pravilniku o vojni odškodnini. Tej razpravi so prisostvovali referenti vseh prizadelih ministrstev. Končno je bil definitivno sprejet pravilnik o privatnih nabavkah na račun reparacij.

IZ ŽELEZNIŠKEGA MINISTRSTVA.

Belgrad, 22. decembra. (Izv.) V železniškem ministrstvu se je vršila konferenca načelnikov raznih oddelkov, na kateri so razpravljali o vprašanju prometa v naši državi. Dela se na to, da se znižajo tarifne postavke in da se izdela enoten vozni red za celo državo. Nadalje so pretresali vprašanje popravila vagonov in lokomotiv. V ta namen naj bi se razširile državne delavnice, zasebnim pa bi se dajal potreben kredit.

Sovjetska politika.

Moskva, 22. dec. (Izv.) Na zborovanju komunistične stranke v Moskvi je generalni tajnik stranke Stalin obširno poročal o političnem položaju po svetu. Stalin je ugotovil, da se je evropski kapitalizem po vojni z ameriško pomočjo znatno okreplil. Zato obvladuje danes evropski kapital zopet vse kolonije. Pritisk kapitala na kolonije pa jača in krepi zlasti v kolonijah revolucionarno gibanje, ki edino utegne prinesiti tudi kolonijam zaželeno svobodo. Dawesov načrt po mnenju Stalina v Evropi ne bo rešil in tudi ne locarnska pogodba, kajti locarnska pogodba nosi v sebi kal bodoče vojne, Dawesov načrt pa bo okreplil revolucionarno gibanje v Nemčiji. Evropa bo leha na silnem nasprotju med premaganci in zmagovalci, pa tudi zmagovalci niso edini med seboj, kakor dokazuje tibo nasprotstvo med Anglijo in Francijo v Aziji. Tudi med Ameriko in Japonsko še niso vsi računi poravnani. To so vzroki vedno silnejšega oboroževanja.

Vprašanje predvojnih ruskih dolgov igra pri pogajanjih med Rusijo in ostalimi evropskimi državami važno vlogo. Dolgovi znašajo trideset milijard rubljev. Rusija je leta 1917 vse te dolgove proglasila za ničeve in tega sklepa ne more izpremeniti. Pripravljena pa je ruska vlada vse, ki so trpeli škodo, odškodovati s podelitvijo posebnih koncesij. To stališče je zavzela ruska vlada pri zadnjih pogajanjih z Anglijo pod Mac Donaldom in se ga bo držala tudi še zanaprej.

Obdolžitev, da ruska vlada podpira komuniste po tujih deželah, je proglasil Stalin za neresnično. Ni komunizem nevaren Angliji, ampak največja nevarnost za Anglijo so angleški konservativci in njihova kolonijalna politika. Komunizem nima nič opraviti s posameznimi terorističnimi akti. Ruski narod goji tople simpatije za izkoriščane Kitajce in pozdravlja njihov boj za svobodo. Kdor bo poskušal v Mandžuriji kaliti dobre odnose med Japonci in sovjeti, bo propadel. Glavni cilj ruske politike na daljnem vzhodu je kar najtesnejše zblizanje z Japonsko.

Gospodarska politika sovjetske Rusije pa stremi za gospodarsko neodvisnostjo Rusije, ki ne sme biti več privesek kapitalizma. Ruska industrija je dosegla letos 95 odstotkov svoje predvojne kapacitete. Tudi kmetijstvo se lepo razvija, zlasti pa zadružništvo, ki bo še bolj cvetelo, ko bo industrija na zadružni podlagi dovolj razvita. Brezposelnost v Rusiji je majhna, ker je brez dela le 700.000 oseb, industrija pa bi nujno potrebovala vsaj 400 tisoč kvalificiranih delavcev. V komunistični stranki je organiziranih nad 90 odstotkov vsega ruskega delavstva.

Tako gospod Stalin.

Sinovjevo stališče omajano.

Moskva, 22. decembra. (Izv.) Na komunističnem kongresu je proti Sinovjevu ostro nastopil Stalin, češ, da se oddaljuje od čistege Leninovega nauka. Stalin je imel uspeh in jako verjetno je, da bo odpotoval Sinovjev za nekaj časa na Kavkaz.

AMERIKA IN RAZOROŽITEV.

Washington, 22. dec. (Izv.) Na konferenco za razorožitev, ki jo namerava sklicati Društvo narodov, Amerika ne bo poslala svojega zastopnika, ampak samo opazovalca.

POSLEDICE BEDE V BERLINU.

Berlin, 22. decembra. (Izv.) Policijska kronika beleži v zadnjih tednih 74 samomorov, katerim je vzrok beda vsled brezposelnosti.

Jugoslovanski »centrum«

To se pravi, kopijo nemškega centra, vidi v »Narodnem dnevniku« neki »Viator« v današnji taktiki SLS in piše:

Ko je Slovenska ljudska stranka svoječasno predložila v Belgradu svoj ustavni načrt, takrat so ji morali priznavati celo najneizprosnejši nasprotniki: to je stranka sposobnih osebnosti, prava posoda dragocenih kvalit. Slovenska ljudska stranka je bila v tistem času na kulminacijski točki svojega razvoja. V zvezi s posestrimo Hrvatsko pučko stranko in bunjevsko-šokačko stranko je tvorila jedro, kristalizacijsko točko velike bodoče stranke jugoslovanskih katoličanov. Prišle so nove konstelacije, z njimi merjenje faktičnih sil med Srbi na eni, Hrvati in Slovenci na drugi strani. In deževalo je neuspehov. Vsakomur je bilo jasno, da je SLS v svojem prvotnem navdušenju za jugoslovanstvo prejudicirala dejanskemu razpoloženju širokih slovenskih slojev, da je torej zagrešila prestopok proti enim in istim zakonom demokratičnega hišnega načela v stranki sami. Potem so se v Ljubljani naenkrat spomnili Slovenstva.

V tem, pravi Viator, se vidi nedoslednost politike SLS, in njen prehod v radičevske revirje, oziroma njeno kooperiranje s HPS se mu zdi, da je v diametralnem nasprotju s politiko samoslovenstva.

To so čudni dokazi, ki jih je tu pripeljal g. Viator za nedoslednost in kontradiktornost SLS; saj dokazujejo vendar ravno nasprotno. Saj vendar dokazujejo le to, da SLS svojega programa ni izpremenila in da je v svoji taktiki ostala vedno na eni in isti liniji. Če je SLS takrat, ko je bila »na kulminacijski točki svojega razvoja«, kakor pravi g. Viator, tvorila jedro, kristalizacijsko točko velike bodoče stranke jugoslovanskih katoličanov, tedaj mora naravno isto tvoriti danes toliko bolj in je bilo torej agitacijsko potovanje dr. Korošcu toliko bolj potrebno.

A kaj se pravi to, da je SLS v svojem prvotnem navdušenju za jugoslovanstvo prejudicirala dejanskemu razpoloženju širokih slovenskih slojev? Mar hoče s tem reči g. Viator, da razpoloženje slovenskega ljudstva takrat ni bilo jugoslovansko, oziroma da SLS danes ni več navdušena za jugoslovanstvo? SLS je za jugoslovanstvo danes še ravno tako »navdušena za jugoslovanstvo«, če že hočemo vporabiti to frazo, kot je bila pred sedmimi leti. Toda ni bila nikdar navdušena in nikoli ne bo za tisto jugoslovanstvo, kakor ga je sankcionirala vidovdanska ustava, ampak je in bo vedno navdušena za jugoslovanstvo na demokratičnem avtonomističnem principu, kakor ga je vedno zastopala in ga položila tudi v svoj ustavni načrt.

G. Viator bi se rad nekaj tudi norčeval iz SLS, češ, da hoče s krščanskim socializmom osrečiti Vojvodino, nositi krščanski socializem iz industrijske pokrajine v čisto agrarno ozemlje in pristavljati: Komu je že namenjen krščanski socializem? Če se ne molimo, delavstvu, in to ne ozirajo se na stroko in panogo zaposlitve... Iz tega naziranja g. Viatorja vidimo, da nima o krščanskem socializmu niti najprimitivnejšega pojma. Zato bi bilo tudi škoda izgubljati o tem kako besedo. Naj si g. Viator najprej prebere Krekovo knjigo in potem še le nameri svoj top na to fronto SLS, če bo imel kaj municije, se reče.

Nevihite in poplave.

Rim, 22. dec. (Izv.) V srednji in južni Italiji je južno vreme. V severni Italiji sneži in gorenjeitalaska jezera so zamrznjena.

Pariz, 22. dec. (Izv.) V Franciji so velike nevihte. Poplave so napravile mnogo škode.

Trier, 22. decembra. (Izv.) Reka Mose je v zadnjih dveh dneh narasla za 2 m. Bat se je poplave.

Koblentz, 22. decembra. (Izv.) Vsled spremenjene temperature vode neprestano rastejo. Bati se je velikih katastrof.

Königsberg, 22. decembra. (Izv.) Vslec deževja vode silno naraščajo.

Bern, 22. dec. (Izv.) V večih krajih Švice je bilo danes velikausko neurje, po mnogih krajih celo toča.

Kupi srečko v korist naših študentov!

Razkrinkani.

Poročali smo že, da se dela od nekih oseb, ki pripadajo demokratski stranki, na to, da bi se Hrastnik ali takozvana katast. občina Sv. Lenart ob Savi odcepila od občine Trbovlje, ker je med kmeti vasi Sv. Marko, Studence, Praprotno, Plesko itd. veliko razburjenje, smo primorani dokazati, da jih pomirimo, od katere strani izhaja vloga za odcepitev omenjenih vasi od občine Trbovlje.

Zanimivo je to, da je koncept vloge sestavil prejšnji gerent Kokalj. Namen vloge je bil v februarju kakor tudi sedaj občinske volitve prepričati ali pripomoči g. Rošu do občinskega mesta v Hrastniku, ako bi se občina odcepila.

Nič manj zanimiv ni odgovor g. okrajnega glavarja Pinkave v Laškem, oziroma velikega županstva v Ljubljani. Sicer pa prinašamo tozadevne vloge po točnem prepisu originala:

Vloga za odcepitev.

Gospodu sreskemu poglavarju

v

Laškem.

Vprašanje ločitve kat. občine sv. Lenart ob Savi od občine Trbovlje je staro. — Sv. Lenart loči od Trbovelj 570 m visoki hrib Sv. Marka-Ojstro ter veža oba kraja 13 km dolga okrajna cesta, ki je pa večinoma strma in po zimi radi zametov itd. prometu neugodna.

Davkoplačevalci iz Sv. Lenarta imajo po bližnicah 1—2 uri hoda do občinskega urada, a tudi občinski urad kljub telefonski zvezi le težko nadzoruje industrijski kraj Sv. Lenart, kjer je rudnik, kemična tovarna in steklarna. V teh obratih je zaposlenih okrog 3000 delavcev.

Politične razmere so v sv. Lenartu enake kakor v Trbovljah, toda z gotovostjo se lahko trdi, da bi napredne stranke kaj malo pridobile, če bi se Dolu priključil sv. Lenart. V občini Dol (za)vlada (od) nekakšnji klerikalizem, ki kakor povsod neuguje zdrav napredek in vsled česar tamošnji prebivalci po večini niso državotvoren element.

Z sklopitvijo sv. Lenarta občina Trbovlje v gospodarskem oziru le malo zgubi. Davek oz. dokaide, ki ga plačuje rudnik Hrastnik teka le deloma v blagajno občine Trbovlje, 50 do 60% vseh doklad je deležna občina Dol, ki ima malo upravnih stroškov, prepotrebno šolsko poslopje zida že nad 20 let in sploh nima smisla za kulturne svrhe.

Občina Trbovlje naklada sv. Lenart s svojimi šolami in kulturnimi zavodi in glede občinske uprave bremena, ki se ne dajo primerjati z davčno moč te kat. občine in bi občina z odklopitvijo le pridobila.

Radi kat. občine Ojstro predlagam, in ostanejo vse hiše ležeče na jugovzhodnem pobočju hribov Ojstro in sv. Marka to je št. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 20, 21, 23, pri občini Trbovlje, ostale naj se pa ostanejo v občini Dol.

Na merodajnem mestu se zastopa načelo, da se naj združijo male občine v eno gospodarsko krepko celoto. Tukaj se nudi priložnost, da se z malo občino Dol združi izdatna kat. občina sv. Lenart.

Tako povečana občina Dol bi imela življensko moč in bi se pridružila v Jugoslaviji kot vredna članica naprednih občin.

Občina Trbovlje bo pa le malo zgubila, saj ostane z ozirom na svoje takorekoč neiz-

* Pisec je hotel seveda reči: negira.

Popust

do božič. praznikov v moderni konfekciji
JOS. ROJINA — LJUBLJANA.

črpne rudnike, cvetočo obrt in dobro razvito kmetijstvo še vedno faktor, s katerim lahko računa država z ozirom na njeno davčno moč in torišče pravega razumevanja državnih dolžnosti.

Kokalj m. p.

Sreski poglavar v Laškem.

Štev. 3090.

Županstvo občine

Trbovlje.

Posestniki Ferdo Roš in tovariši so zaprosili, da se izloči od občin eTrbovlje vsa kat. obč. Sv. Lenart ob Savi in severovzhodno ležeča polovica kat. obč. Ojstro, ter se pridruži pol. občini Dol pri Hrastniku.

Vsled odloka velikega župana ljubljanske oblasti v Ljubljani z dne 14. 2. 1925 U. br. 552 naročam, da se izjavi o nameravani izločitvi in priključitvi gosp. gerent in meni stavi utemeljene predloge glede prometnih upravnih in političnih razmer v obeh občinah.

Ker se predlaga, da bi se samo polovica katastralne občine Ojstro izločila iz kraj. občine Trbovlje, se na to še posebej opozarja s pripombo, da bi se temu predlogu zamoglo pritrčiti le, ako za to govore posebno tehnični razlogi in če bi tudi finančna uprava v to privolila.

Delitev katastralne občine Ojstro je razvidna iz zemljepisnih kart katere ležijo na razpolago pri podpisnem uradu med uradnimi urami.

Sreski poglavar:

Pinkava.

Došlo dne 23. 2. 1925.

Št. 27.

Poročilo odšlo 26. II. 25.

Kokalj, m. p.

Utemeljenje na dopis okrajnega glavarja.

Iz političnih ozirav bi bilo nameravano delitev priporočati. Z odcepitvijo Hrastnika, ki je k. o. št. Lenart ob Savi in Ojstro, bi trboveljska občina izgubila velik del komunističnih in drugih prodržavnih elementov, dočim si pridruži kmečke k. o. Knezdol, Trbovlje in Sv. Marko, ki bodo lažje držale protiutež napram onim elementom.

Temu nasproti bi klerikalna občina Dol pridobila precej naprednih sil, dočim bi prevratni elementi utonili v kmečkih kat. obč. politične občine Dol, to pa osobito z ozirom na nameravano odcepitev k. obč. Sv. Jur nad Trnjem, Sv. Stefanu in Marno od pol. občine Sv. Krištof in priključitev teh delov k politični občini Dol, ki jo je iz političnih razlogov nujno priporočati in bi se morale izvršiti istočasno z delitvijo trboveljske občine.

Kokalj, m. p.

Komentar nepotreben, ozir. — še pride!

Politične vesti.

Manjšinsko vprašanje. Vojvodinski nemški poslanec dr. Grassl priobčuje v graški »Tagespost« z dne 22. t. m. uvodnik, v katerem odgovarja na znane izjave ministra Radića v Mariboru zastopnikom nemške narodne manjšine. Dr. Grassl pravi, da pomenjajo te Radićeve izjave v primeri s prejšnjim stališčem jugoslovanskih merodajnih krogov znaten napredek. Kar se tiče Radićevega opomina jugoslovanskim Nemcem, naj bodo lojalni, je tu Radić udiral odprta vrata. Vsak Nemec v Jugoslaviji, ki ni bolan na umu, ve, da je lojalnost nasproti državi prvi predpogoj za ugodno rešitev manjšinskega vprašanja. Na to stališče se je postavil tudi manjšinski kongres v Zenevi. Prav posebno pa je vreden uvaževanja Radićev predlog, da se reši manjšinsko vprašanje sporazumno. Dr. Grassl piše: »G. Radić je dal nemškemu odposlanstvu nasvet, da naj vpliva na svoje soplemenjake na Ko-

roškem v prid boljše usode Slovencev v tej deželi. Proti temu pač ni ugovarjati, če se istočasno uvede analogna akcija koroških Slovencev. In s tem smo obenem dospeli do odločilne točke: manjšine se morajo med seboj sporazumeti, proste vseh postranskih političnih misli, prevzete edinole od poštene namer, da izvrši kulturno delo sprave in sporazuma. Od vlad pa smemo pač pričakovati, da ne bodo ovirale le svobodnega pogovora med manjšinami in da bodo dosežene uspehe tudi vpoštevale. Poklicani zastopniki slovenskega prebivalstva na Koroškem naj pred priznanimi manjšinskimi zastopniki iz drugih držav, Nemci in Slovani, izjavijo, kaj žele; istočasno naj se da pa tudi Nemcem v Jugoslaviji prilika, da pred podobno sestavljenim manjšinskim odborom povedo svoje življenjske potrebe. Enako naj bi postopale manjšine v Nemčiji in Poljski, Češkoslovaški, Ogrski itd. Na ta način, zaključuje dr. Grassl, bi se dala najzaneslivejše najti sporazumna rešitev manjšinskega vprašanja.

Beleške.

Za gospodarski sporazum se zavzema »Slov. Narod« in piše: »Gospodarstvo je fundament države in z gospodarskega stališča je najlažje spoznati, ali so vladajoči politični pravci dobri ali ne. Pričnimo torej najprvo z reševanjem perečih gospodarskih problemov in pustimo fraze o strankarskih geslih in programih, za katere so široki sloji, stokajoči pod težo neznosnih bremen, že itak otopeni.« — To je že vse lepo, ker mi Slovenci bi bili najbolj veseli, ako bi se dal doseči kakšen gospodarski sporazum. Mi sploh hočemo v prvi vrsti gospodarski sporazum. Toda pri obstoječem sistemu je tudi tak sporazum popolnoma izključen. Naš boj sedmih let je to dovolj dokazal. Naš boj proti sedanjemu sistemu je v prvi vrsti diktiran od gospodarskih interesov. A ravno gospodarski interesi so glavna gonilna sila tam, kjer ta sistem krčevito drže v rokah in ne popustijo niti za las. Pomagala pa so ta sistem, ki nas Slovence gospodarsko ubija, ustvariti ravno tista politična gesla, ki jih je s tako verno vedno propagiral tudi »Slov. Narod«. Prav je, če zdaj izprevidi, da mora ta gesla zavreči in se okleniti čisto drugačnih; tistega predvsem, ki se glasi: Dol s centralizmom!

Gospodinjski tečaj v Poljanah nad škofjo Loko.

V nedeljo 20. t. m. je bil zaključen desettedenski praktični in teoretični gospodinjski tečaj, zvezan z razstavo jedil in ročnih del, ki ga je jako spretno vodila gospodinja Karolina Grosova na pobudo Orliške podzveze in organizacije domačega orliškega krožka.

Celodnevni mnogostevilni obisk te gospodinjске razstave je pokazal veliko zanimanje za ta tečaj in moramo Orliški podzvezi le čestitati, da je zasnovala presrečni načrt teh tečajev. S samopomočjo je omogočen gospodarski napredek in postavljen trden temelj boljšega gospodinjstva.

Da je tečaj tem lepše uspel in se omogočil raznovrsten spored, gre zahvala domačemu g. župniku, ki je predaval o vzgoji, in g. kaplanu, ki je predaval o računstvu in lepem vedenju. Izredno naklonjenost nam je izkazal g. dr. Hubad, zdravnik iz Škofje Loke. Petkrat je praktično in poljudno predaval o vsem, kar je materi in gospodinjini potrebno vedeti in znati o zdravilstvu in prvi pomoči pri raznih nesrečah. Živnorojski in mlekarjski instruktor g. Fr. Krištof iz Ljubljane pa je poleg svojih predavanj pomagal razstavo z razno mlekarško opremo in mlekarjskimi stroji. Ob tej priliki je priredil v nedeljo zjutraj na gospodarje in gospodinjine zanimivo predavanje o moderni živinoreji in mlekarstvu. Predavanje je bilo zato dobro obiskano zlasti zato, ker se mlekarstvo tukaj dobro razvija. Tečaj je trajal 10 tednov. Obiskovalo ga je 16 učerk v starosti od 16. do 30. leta. Naiveč važnosti se je potalo na dobro, pravilno kuhanje in uporabo doma pridelanih živil, tako da je prehranjevanje čim cenejše. Istotako se je potalo važnost na izdelovanje raznega perila in ročnih del.

Posebno naklonjenost tečajnicam in njih staršem je pokazala tukajšnja hranilnica in posojilnica, ki je naklonila tečaju izdatno podporo.

Težo tečaja pa so nosile tečajnice same, ki so vse, od blizu in daleč, do konca vztrajale, marljivo sodelovale in zaslužilo pohvalo. Obenem naj jim velja poziv, da vso nabrano spretnost prenesejo v prakso v svojih bodočih poklih.

Najlepši dokaz, kako naše ljudstvo razume in hrepeni po gospodinjiskih izobrazbi pa je to, da je pripravljen polno število deklet že za drugi gospodinjiski tečaj, ki se prične dne 7. januarja 1926 in bo trajal 10 tednov.

Opravičeno se tukajšnji fantje povprašujejo, zakaj se tudi njim kot bodočim gospodarjem ne nudi prilika gospodarske praktične izobrazbe? Pred vojno so se vršili praktični tečaji za fante. Tudi moška mladina mora na plan in se pripraviti za moderno, rentabilno gospodarstvo. Mogoče zna Orlovska podzveza rešiti to uganiko? S samopomočjo in vztrajnostjo se bodo dale premostiti zapreke. Gospodarsko naobraženi gospodarji nam zasigurajo boljšo bodočnost.

Celokupni tujski promet v Sloveniji v letu 1925.

Letošnja tujsko-prometna sezona je bila mnogo slabša od lanske. Vzrok temu je splošna druginja, slabo vreme, predvsem pa konkurenca jadranskih kopališč in pa popusti na železnica za njih poset. Slovenija teh popustov ni deležna. Od vseh tujsko-prometnih interesentov se najbolj pritožuje Slovensko planinsko društvo (za bohinjska hotela Zlatorog in Sv. Janez) Bled in Dolenjske Toplice. Zdi se, da je ves Bohinj z Bledom vred imel letos takozvano bohinjsko leto, ki se odlikuje po slabem vremenu. Bati se je, da ne pridejo bohinjska leta. — Poset tujcev v Kranjski gori, Rogaški Slatini in Dobrni je bil letos isti kot lani, le Toplice Laško, praviho, da je bila letošnja sezona boljša od lanske.

Največ gostov je imel Bled in sicer 6180. Za Bled pa to število še vedno ni veliko. Bledu sledi Rogaška Slatina s 5792 gosti, Bohinjska Bistrica s 3200, Dobrna s 1425. Slatina Radenci s 326, kopališče Laško 700, Toplice pri Novem mestu 617, Kranjska gora 648. Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru 443, Zlatorog 276 in Rimske Toplice z 850.

Po kopališčih in letoviščih je bilo letos vsega skupaj 20.460 gostov. Če prištejemo temu številu število posetnikov planin, ki znaša v tem letu 46.108, znaša letos v Sloveniji celokupni tujski promet 66.568 ljudi.

Da se razni tujskoprometni interesenti pritožujejo radi slabega uspeha letošnje sezone, leži glavni vzrok v tem, da se letos gostje niso radi neugodnih valutnih in vremenskih razmer nikjer dolgo zadrževali. Sv. Janez in Zlatorog sta štela letos le par gostov, ki so bili nad 14 dni v hotelu. Istotako poroča Bled, da se je večina gostov zadržala po 10 dni, ostali so bili pa le po par dni odnosno po en dan. V Rogaški Slatini je bivalo več kot štiri tedne 537 gostov, od 14 dni do 4 tedne 2273, 8 do 14 dni 780, 2 do 3 dni 1295, po en dan pa 907 gostov. V Dobrni in v Slatini Radenci so bivali gostje povprečno od 14 dni do 6 tednov.

Po narodnosti, oziroma državljanstvu so v vseh letoviščih daleko prevladovali domačini. Na Bledu je bilo od 6183 gostov 4381 Jugoslovancev, v pretežni večini Zagrebčanov in Belgradčanov. Relativno je imel Bled od vseh slovenskih letovišč še največ inozemcev in sicer: 882 iz Češkoslovaške, 438 iz Avstrije in 238 iz Italije. V manjšem številu so prišli iz Nemčije (76), iz Anglije (53), iz Mažarske (37), iz Francije (28), iz Amerike (14).

Istotako so prevladovali Jugoslovani v ostalih kopališčih. Vendar pa je opaziti, da je dotok tujcev v naša kopališča vsako leto večji.

Naivečja izhera

damskih in otroških predpasnikov iz kretona, klota, listra, šifona in batista v različnih fazonah nudi v Ljubljani najceneje

F. & I. GORIČAR, Ljubljana, Sv. Petra c. 29

Univ. prof. dr. Ivan Prijatelj petdesetletnik.

Vseučiliški profesor dr. Ivan Prijatelj dopolnjuje danes petdeseto leto svojega bogatega življenja. Rojen je bil 23. dec. 1875 na Vinicah pri Sodražici. Kot podjeten dijak se je oprijel zlasti študija slovanskih jezikov in njihovih kultur, mnogo popotoval in spoznal zlasti Rusijo. Postal je naš najodličnejši literarni esejist in kulturni zgodovinar; postavljali so ga na odlična službena mesta v tujini, dokler ni l. 1919. prišel v Ljubljano in bil med polagatelji znanstvenih in moralnih temeljev naše univerze.

Književno delo dr. Iv. Prijatelja vzbuja radi svoje obširnosti strmenje in je skoro nepregledno. Sodeloval je od mladih dni do danes skoro pri vseh slovanskih, mnogih slovanskih in tujih revijah in zbornikih. Kot visokoznanec je uredil Marnove »Pesmi in romane« in jim napisal izčrpen informativen uvod o moderni liriki, uredil je v dvojni izdaji Askerčev Čitanko, uredil za zgodaj umrlim dr. Vl. Levcem Janka Kersnika Zbrane spise in zbral obširno monografijo Janko Kersnik in njegova doba, ki je danes najizčrpnjša naša kulturna zgodovina, izdal je Stritarjevo Antologijo z uvodom, ureja danes novo izdajo Jurčičevih in Tavčarjevih spisov, ki so dragoceni po širokih literarnih uvodih in strokovnih opombah. V Duševnih profilih naših pre-

poroditeljev je podal globok oris za našo literarno zgodovino.

Dasi se je dr. Prijatelj v svojem književnem delu pretežno omejil na proučevanje slovanske kulture, je njegovo ime enako znano v slovanskem in drugem znanstvenem svetu, kjer je s toplo besedo poročal o nas. Napisal nam je tudi Idejne predhodnike in utemeljitelje ruskega realizma ter oskrboval prevode iz ruske literature, zlasti iz Puškina (Onjegin) in Gogolja (Revizor) in vrsto člankov zlasti o ruski literaturi.

Ne spada v široko javnost, kako odlično in pogumno je dr. Prijatelj sodeloval pri pripravi za našo narodno in državno samostojnost in koliko je pri tem tvegati, kajti v te zasluge je kesneje padla marsikaka grenka in strupena kaplja in zagrenila dr. Prijatelju mesto na javnih tribunah, kjer ga tako često želimo. Ostal je ljubezniv, preprost, šegav in temperamenten družabnik, vse svoje znanstvene sile pa je ohranil vzgoji svojih slušateljev in učencev in svojemu duhovitemu peresu.

Jubilantu, katerega dela se ob tej priliki s hvalečnostjo spominjamo, želimo od srca, naj ga Bog ohrani čvrstega še mnogo, mnogo let.

ZASPANČEK RAZKODRANČEK

največje presenečenje Vašim malčkom za Božič! Proti vpošiljavi 24 Din poštnine prosto razpošilja »NAŠA GRUDA«, Gospodstva cesta št. 6.

Po zaključku Krekove socialne šole.

V zadnjem času se tudi študij socialnih znanj med nami poglablja. Reviji »Čas« in »Socialna Misel« mu povečujeta čedalje več prostora, katoliško dnevno časopisje mu odreja važno mesto, dijaški tečaji se okoli njega sučejo, krona vsemu delu pa je Ušeničnikov »Socialni katekizem«, ki bo, predelani po naših prosvetnih družtvih, prekrasil miselnost naše mladine z resničnimi krščanskosocialnimi načeli.

Močen izraz tega snovanja je Krekova socialna šola, ki se je otvorila 5. oktobra in trajala do 18. decembra 1925. Če pomislimo, da se je v tej šoli skozi dva in pol meseca zbiral redno najmanj 20 samih delavskih fantov in deklet, in sicer po dve uri večer za večerom, moremo prav oceniti ne samo storjeno delo, ampak tudi zavednost in pridnost učencev se krščanskosocialne delavske mladine.

Bilo je 70 predavanj, vsako z živahno debato; učenci so si glavne misli vestno zabeleževali. Obravnavala se je sledeča tvarina: Zgodovina socialnih razmer (dr. Capuder) — Temelji krščanskega družabnega reda (dr. Tominec) — O družbi (prof. Jarc) — Gospodarski in socialni kapitalizem (dr. Božič) — Cilji in pota krščanskega socializma (dr. Gosar) — Delavstvo in država (dr. Puntar) — Zgodovina

ski pregled socialnih teorij in struj (inž. Žumer, prof. Dolenc, Fran Erjavec) — Strokovne, politične, gospodarske prosvetne organizacije delavstva (Jožef Gostinčar) — Socialnopolitična zakonodaja (dr. S.) — Casih pa je prišel pogledat še kakšen drug naš prijatelj in improviziral kakšno predavanje ali razgovor.

Koncem februarja 1926 se najbrže otvori II. tečaj Krekove socialne šole. V nedeljo, 20. t. m., se je ob sedmih zvečer v Akademskem domu vršil lep poslovljni večer. Otvoril ga je predsednik Krekove mladine br. Kordin, za predsednika večeru pa je bil izvoljen tovariš Burkelje, ki je prisrčno pozdravil načelnika prosvetnega oddelka dr. Lončarja, ki je bil od vseh navzočih zelo živahno aklimiran. Nato so predavali učenci Krekove šole, in sicer Jeglič o Socializmu v novejši dobi in dr. Kreku; Puc o temeljih krščanskega družabnega reda; Peterlin o Strokovnih organizacijah; Savenc o Zgodovinskem pregledu socialnega gibanja; Hočevar o Delavstvu in državi; gdč. Rozmanova pa je izrekla na koncu lepo Zahvalo. Večer je bil zelo prisrčen, pozdravilo nas je staro in mlado, delavci in akademiki so predstavljali resnično krščansko skupnost. Večer so pozivili tudi razni govori: profesorja Jarca, dr. Gosarja, dr. Puntarja, dr. Stanovnika, prefekta Ante Kordina, Jožeta Gostinčarja in urednika Knafliča. — »Dorba« pa je izvrstno svirala.

Dnevne novice.

OGLESE ZA BOŽIČNO ŠTEVILKO

sprejema uprava do srede 23. t. m. opoldne. Mali oglasi se morejo sprejemati še v prvih dopoldanskih urah. Ker izide list v znatno višji nakladi in bo v prodaji skozi več dni, je božična številka izredno primerna za oglaševanje.

Slomškova proslava. Tudi v rojstnem kraju našega Slomška na Ponikvi so proslavili 125 letnico njegovega rojstva v nedeljo 13. decembra. Slavnost se je vršila v šoli na Ponikvi.

Zborovanje jugoslov. planinskih društev. Začetkom januarja 1926 se bo vršilo v Zagrebu prvo skupno zborovanje jugoslovanskih planinskih društev, ki ima namen, da pripravi pot za čim tesnejše sodelovanje vseh bratskih planinskih društev. Na zborovanje pridejo tudi zastopniki čeških in poljskih planinskih društev.

Prva balkanska sindikalna konferenca. Dne 9. aprila 1926 se otvori v Sofiji prva splošna balkanska sindikalna konferenca pod pokroviteljstvom II. internacionale, ki pošlje na konferenco svoje prve glave.

Velike prometne ovire vsled snega. Dasi se je zadnje dni vreme obrnilo na boljše, je promet v Srbiji in Vojvodini še vedno zelo omejen in nereden. Veliko vlakov je ustavljenih, drugi prihajajo z znatnimi zamudami. Pri Sarduani blizu Uže so s pomočjo vojaštva izvlekli izpod snega vlak, ki je bil celih 40 ur zamejen; prometa na progi pa niso mogli vzpostaviti, ker je sneg zamegel tudi vse tri lokomotive, ki so jih bili poslali na pomoč. Lokomotive so se v snegu popolnoma shladile in niso mogle dalje.

Nov inženir. Na gospodarsko-šumarski fakulteti v Zagrebu je dne 21. decembra položil inženerski diplomski izpit g. Vinko Vrhnjak, član SKAD Danica v Zagrebu, iz Pameč pri Slovenjgradcu.

Samo še tri tedne je čas, da si kupiš srečke Dijakškega podpornega društva. Zato kar urno stopi v bližnjo trafiko, župni urad, konsumno društvo ali našo trgovino, kjer jo dobiš za 10 Din. Če pišeš ponjo na odbor DPD v Ljubljani, Miklošičeva 5, in priložiš 10 Din, jo dobiš tudi po pošti. Na noben način pa nikar ne zamudi tako izredne prilike, ko se ti nudi za borih 10 Din nov Fordov avto, konj s kočijo, sobna oprava, kolo, slamoreznica, radio-aparat, klugi in brane, razni stroji in priprave, obleka, posoda itd. itd. Poleg tega se zavedaj, da z nakupom ene srečke izdatno pomagaš enemu dijaku plačati hrano za en dan. Kupovati srečke DPD je torej koristno in dobro delo hkratu.

Spomenik kralju Tomislavu v Zagrebu. Zadnji dan tekočega leta blagoslove v Zagrebu temeljni kamen za spomenik kralju Tomislavu.

Dr. Šilović v Belgradu. Znani odlični hrvaški delavec in človekoljubnem polju, vseučiliški profesor dr. Šilović, predsednik hrvaške Narodne zaštite, se te dni mudil v Belgradu, kamor so ga povabile tamkajšnje humanitarne organizacije. V nedeljo je dr. Šilović pred množičnim občinstvom predaval o varstvu mladine, v ponedeljek se je vršila konferenca vseh belgrajskih dobroteljskih društev, na kateri so pretresali vprašanje o ustanovitvi zveze vseh humanitarnih društev v državi.

Konkurzi v Zagrebu. V Zagrebu so se zadnji čas med trgovci sumljivo množili konkurzi. Zveza trgovcev se je zato obrnila na državno odvetništvo s prošnjo, da nemudoma uvede strogo preiskavo o vseh prijavljenih konkurzi, ker je opravičen sum, da se skriva za njimi kaznjiva špekulacija. Oblasti so dejansko takoj uvedle preiskavo in kmalu nato

Seveda je nam mladim to le nebitvena vnanost. Važno je le, kar se je v teh dneh položilo v nas plodovitih semen, iz katerih naj vzklije trdno, kleno krščansko-socialno naziranje o svetu in močna volja po družinski reformi. Tudi nam je glavno novo življenje, nova usmerjenost, neko čisto novo gledanje sveta in pojmovanje naših nalog, ki iz vsakega izmed nas naredi svečenika ideji, ki iz nas kot naša najosobitejša last vzklije, da po sebi preobraža vse okoli nas. To seveda more biti le sad tihega dela, izobraževanja, ki mu je cilj res le lastno duševno obogatitev, ne pa postranski smotri iskanja samega sebe in osebnih koristi. Tako nov krščanski delavski rod plove v enem in istem velikem toku z akademično mladino za ustvarjenjem močnih osebnosti, ki edino morejo ustvariti tudi krščansko ljudsko državo.

25 letnica »Glasnika« presv. Srca Jezusovega.

Prazničen na znotraj in zunaj praznuje »Glasnik« presv. Srca Jezusovega svoj 25 letni jubilej. Vajeni nam kot skrajno skromnega gosta, nas je lepota že po svoji skrajnosti presenetil in vzradostil. Ovitke je bel, na naslovni strani v rdečem tisku glava (Eucharistična slika) in kombinacija po načrtih prof. Plečnika; nič manj sijajna in tehnična ureditelj vsebine, ki jo krase nove klasične vinjete Plečnikove čele in razne slike vsebine sama je bogata: Vseučil. prof. dr. Fabijan priobčuje članek »Novi praznik!«; vseučil. prof. dr. Rožman piše o mesečnih zavetnikih, rektor o. Tome »Pisma o no-

zapre trgovca Rossmanna (Gjorgjevičeva ul.) in Milana Valačiča (manufaktura v Vlaški ulici). Stvar vzbuja v Zagrebu veliko pozornost.

Župni uradi naročajo čipke za prte le pri Osrednji čipkarski zadrugi v Ljubljani, Pod Tranču, ker nudi najlepše blago po najnižjih cenah.

Zadnji dnevi. Obupani se obračamo do vseh usmiljenih sre, da nam pomagajo in olajšajo skrb za obdarovanje naših sotrpinov. Do danes so milodari zelo malenkostni, prošnje za podpore pa mnogoštevilne, zato prosimo pomoči! Na željo pošljemo tudi položnice. — Podporno društvo slepih v Ljubljani, Wolfova ulica 12.

Narasla Sava. Iz Dola pri Ljubljani nam poročajo: Sava je zadnje dni tako narasla, da je udarila čez bregove ter poplavlila travnike, polje in cesto, ki drži od tu v Laze, tako da dobivamo pošto čez Domžale. Stari slovenski pregovor: Pred sv. Martinom sneg, o Božiču povodnj se je tudi letos uresničil.

Krvav vojaški izgled v Vinkovcih. Na vinkovskem kolodvoru je 21. decembra neki kapetan pozval na red nekega narednika, ki ga ni bil pozdravil. Narednik je na častnikov poziv odgovoril izzivajoče, nakar je častnik poklical vojaško stražo in ukazal, da narednika odvedejo v zapor. Narednik se je pa uprl; iztrgal je enemu izmed vojakov puško, vojaka ranil, nato stekel v bližnji gozd, od koder je začel streljati. Ker se ni hotel udati, je straža streljala. Težko ranjenega narednika so prenesli v bolnico; svojega imena na noben način ni hotel povedati. Kakor se zdi, se je naredniku omračil um.

Prvo potovanje največje motorne ladje sveta »Asturias« 22.000 brutto ton 32.000 ton nosilnosti iz Southamptona in Cherbourga v južno Ameriko dne 26. februarja 1926 Royal Mail Line. Generalno zastopstvo Zagreb, Trg. 1 broj 17. Podzastopstvo Ljubljana, Kolodvorska ulica 26 in v vseh večjih mestih Jugoslavije. 8510

Književno naznanilo. Ivo Sever: Prešeren, Misterij Slovenstva. Elegantno kartonirano 10 Din. — Založba »Naša Gruda«, Gosposvetska 6.

Redka ugodna prilika nudi se vsakomur pri nakupu čevljev, kar tovarna čevljar Peter Kozina Ko Tržič razprodaja več tisoč parov raznovrstnih zaostankov pod lastno ceno, dokler ta zaloga traja. Vse blago je garantirano najboljšje kvalitete, prodaja se pa samo v lastni podružnici Ljubljana, na Bregu 20.

Sveti večer! K polnočni maši
Družina gre, je mraz ne plaši.
Jo greje čaj; in ko nazaj
se vrne, jo čaka »Buddha« čaj.

Protestno zborovanje držav. nameščencev v Kranju.

V nedeljo, dne 20. decembra 1925, se je v Kranju vršilo protestno zborovanje državnih nameščencev. Udeležba je bila zelo velika, znamenje, da se državno nameščenstvo zaveda svojega položaja. Govorniki so resno in temeljito razpravljali o bedi, ki je po vojni zadela državne nameščence; zato da je stvar države, da jim priskoči na pomoč. Poudarjali so, da je nujno potrebno zvišanje prejemkov in revizijske službene pragmatike, posebno pa še, da se nameščenci in premeščanja morajo vršiti le po faktični potrebi in ne iz strankarskih razlogov.

Sprejeta je bila devet točk obsegaajoča resolucija, v kateri so državni nameščenci izrazili svoje zahteve po izboljšanju svojega nevdružnega položaja. Zborovanje, katero se je vršilo povsem stvarno, se je zaključilo z navdušenimi trikratnimi živjoklici na kralja.

tranjem življenju; o. Kopatin bo priobčeval »Mesečne meditacije (duhovna obnova) za laično inteligenco; celo leto bo izhajal »Življenjski« v sliki: Sv. Frančišek Ksaverski, posnet po znanem Schurhammerjevem spisu; slike se delo umetnika R. Keplera. Dalje je »Glasnik« uvedel rubriko: »Vprašanja in odgovori iz verskega življenja« (Rad bi vedel). »Posvetitev slovenskih družin Srca Jezusovega« lepo napreduje; v letu 1925. je bilo do 6000 prijavov za »Zlato knjigo« — dokaz dobre organizacije. Nadaljni stalni oddelki »Glasnika«: »Kraljestvo Božje na Vzhodu (topot članek Mihail Andrejeva »Obisk Mateje Božje«) in končno »Polet po katoliškem svetu« (versko gibanje in zgledi). Jubilejnemu zvezku je priložen lep dvo-barni koledar. Tako volja o »Glasniku« presv. Srca Jezusovega v polni meri, da »iz malega raste velikost. Kar najskromnejši je bil njegov začetek: Izdajati ga je bil začel takratni kaplan v Selnici ob Dravi Jakob Palir (sedaj župnik v Žusnu) v sporazumu s pok. J. K. Trpinom, tedanjim beneficijatom v Smarternem pri Litiji (kasnejšim župnikom v Mošnjah na Gorenjskem), hoteč pospešiti med slovenskim ljudstvom versko obnovo in zlasti čiščenje presv. Srca (Jezusa in Marije). Oblika lista je bila neznatna (10x17 cm), izhajal je mesečno na 16—24 straneh, a stal je letno — 80 vin. Tudi po vsebini je bil skromen in namenjen v prvi vrsti Starejšim. Vendar je list vztrajal in se razvijal od leta do leta, menjaječ opetovano svojo zunanost. Tik pred svojo 25 letnico — to je ob novem letu 1925 je prešel v uredništvo Družbe Jezusove v Ljubljani in s tem v novo, svetlo dobo svojega razvoja. Takoj v prvem letu je številno naročnikov poskočilo od 23.000 na 25.000; dvignil se je po obsegu, opremi in vsebini in se dostojno uvrstil med 58 svojih tovarišev »Glasnikov« presv. S. J., ki izhajajo širom zemeljske krogle v 36 jeziki. Postal je splošno priznan versko-nabožni židovski list, ki hoče vsaj zaenkrat zadovoljiti tudi inteligentne sloje, dokler le-ti ne dobe lastnega glasila. »Glasnika« presv. S. J. nam ni treba priporočati,

Povodenj v Beli krajini.

Iz Starega trga pri Črnomlju smo dobili naslednjo brzojavko: Vas Dol ob Kolpi je v vodi. Ljudje so v silnem strahu, ker ne morejo iz hiš. Voda še narašča. Podobnega najstarejši ljudje ne pomnijo.

Zbor delegatov podružnice SPD

Osrednji odbor S. P. D. je sklical v nedeljo, 20. t. m., zbor delegatov podružnic S. P. D. v Ljubljani. Od 19 podružnic je poslalo 12 podružnic svoje delegate. Na zboru je bilo 24 zastopnikov podružnic in odbornikov osrednjega odbora pod predsedstvom narodnika osrednjega odbora S. P. D. g. dr. Fr. Tomiškega. Večina podružnic S. P. D. je zastopala mnenje, da je potrebno, da se organizacija Slovenskega planinskega društva modernizira. Dosedanja pravila, ki so stara že 30 let, so za sedanjost dobo prestara in nemoderna. Na predlog podružnic se je sestavil odbor, v katerem so zastopane vse podružnice in ki bo pripravil nova društvena pravila, ki bodo odgovarjala sedanjim modernim načelom organizacij. Podružnice imajo pravila že izdelana. Ta pravila naj se dobro proče. Po teh pravilih bodo vse podružnice popolnoma samostojne; ustanovi se tudi podružnica v Ljubljani, katera obdrži vse dosedanje postojanke osrednjega odbora. Kot najvišja oblast vseh podružnic se pa izvoli osrednji odbor, v katerem bodo zastopane enako vse podružnice. S takim ustrojem bo zadovoljno celokupno članstvo S. P. D.

Iz Ljubljane.

Božičnica šentpeterske Elizabetne konference. Tiho, brez šuma, a toliko bolj prisrčno je bilo dne 20. decembra obdarovanje revnih otrok šentpeterske fare, 45 po številu. Obdarovani so bili s čevlji, obleko in perilom. Veselje, hvaležnost in zadovoljnost je privabila marsikatero solzo na lica revnih mamic. Naše požrtvovalne odbornice so nabirale darila in denar pri nebogatih za najrevnejše. Tem potom v imenu odbora in v imenu obdarovancev iskrena hvala in tisočeri Bog plačaj! Od magistrata, ki oddaja za božičnice določene vsote, nismo prejele do danes ničesar. Lepa hvala! — Dne 19. novembra je napravila Elizabetna konferenca čajanko za najstarejše podpiranke. Pri tej priliki je bilo obdarovanih 20 zapuščenih starih delavk s perilom in obleko. Iz temnih kleti in podstrešnih sobic so prilezle in si ogrele dušo in dobile daril za telo. Najmlajša izmed njih je štela 74 let. Najstarejši so se v zadnjem času letnice zmešale, čuti se otroško in mlado, dasi šteje 94 let.

Vsi prekmurski dijaki, ki smo prišli zaradi ukinitve VII. in VIII. razreda v Murski Soboti študirat v Ljubljano, želimo prav vse božične praznike vsem dobrotnikom in podpornikom. Ob tej priliki se jim zahvaljujemo za vse izkazane dobrote.

Umrla je včeraj po daljši mučni boleznii v Nunski ulici 3 občasposlovana gospa Josipina Stedry, roj. Praschniker, vdova rajnega posestnika g. Gvidona Stedryja. Pogreb bo jutri ob 3 popoldne k Sv. Krištofu. N. p. v m.

Kanarčki — harcerji, žlahtni vrhovi, bodo razstavljeni na Sveti dan, na Štefanovo in v nedeljo 27. decembra v okusno ozaljšani telovadnici mestnega liceja na Bleiweisovi cesti. V Angliji, na Holandskem in v Belgiji, na Češkem in Nemškem so take razstave nekaj običajnega, pri nas slične razstave še ni bilo. Gojenje pristnih kanarčkov-harcerjev napreduje v Sloveniji zadnja leta dokaj lepo in naši gojitelji oddajajo letno na stotine kanarčkov posebno v Vojvodino in Srbijo. Letošnja razstava, na kateri bo poseben sodnik iz Prage ocenjeval posamezne pevece, bo gotovo mnogo pripomogla, da se zanimanje za gojenje kanarčkov še dvigne. O božičnih praznikih ne bo nikjer toliko lepega, ubranega in veselega

ker se sam najboljšje priporoča. Opozorjamo le, da se naroča pod naslovom: Uprava »Glasnika« presv. S. J., Ljubljana, Zrinjskega cesta 9; celoletna naročnina pa znaša: v Jugoslaviji 15 Din (črk. račun Ljubljana 10.604; Glasnik presv. Srca Jez.), za Italijo 10 Lir (črk. račun Trst 11/984 Zadruga Zveza — Gorizia), za Avstrijo 3 Šil (črk. račun Dunaj 35.503; Spar-Verein — Klagenfurt), za Ameriko pol Dolar (pošilja se potem poštini uradov v Združ. državah), za druge države protivrednost 22 Din. — Posamezna številka 2 Din.

Goriška Mohorjeva družba.

Izredne razmere, v katerih žive Primorci, so jih prisilile, da so si ustanovili svojo Mohorjevo družbo. V dveh letih svojega delovanja si je to prvo književno podjetje na Primorskem tako razvilo svoj delokrog, da šteje letos že skoraj 19.000 udov.

Njen letošnji književni dar je kaj bogat. V krasni opremi, morda še preveč za goriške razmere, je razposlala družba svojim udom štiri knjige. Koledar, ki ga je uredil Venceslav Belč, se odlikuje po smotreni urejenosti in po lepem razporedu. V njem je obilica gradiva pestrrega in živo pisanega. Na uvodnem mestu je slika s. očeta, ki je Goriški Mohorjevi družbi poslal s svojo sliki in lastnoročnim podpisom poseben blagoslov. V Koledarju so nekateri prav aktualni članki; posebno iz zgodovinskega področja.

Kot jubilejno knjigo so dobili goriški Mohorjani sloveči Bertrandov roman »Sanguis Martyrum« v krasnem Rejčevem prevodu. Sicer je knjiga nekoliko pretežka za vse Mohorjane po vsebini in tudi jezikovno, a jo bodo z vžitkom brali vsi.

Izrednega pomena je, da je družba izdala »Socialno šitankoc«, kjer so prispevki naših najodličnejših sociologov. Uredil jo je dr. Janko Kralj. S to knjigo so se primorski Slovenci prav

petja kot v telovadnici mestnega liceja, zato naj pa tudi nihče ne zamudi prilike obiskati razstavo. Da se omogoči obisk razstave vsakomur, so nastavljene izredno nizke vstopnine in sicer: za odrasle 5 Din, za otroke 2 Din.

Knjižnica Prosvetne zveze bo na dan pred Božičem, v četrtek, poslovala kakor po navadi, dopoldne od 9 do 12, popoldne od 2 do 6.

Trije prazniki so pred durmi. Če hočes dobrega berila za te dni, pojdi po knjige v knjižnico šentpeterskega prosvetnega društva. Odprta je vsako sredo od 6 do 7 zvečer in vsako nedeljo od 10 do pol 12 dopoldne.

Ljubljanski trgovci in obrtniki, ki pošiljajo številne pakete v naše vzhodne in južnovzhodne kraje, naj bi oddajali pošiljke na pošti kolikor mogoče v dopoldanskih uradnih urah, da pojde poslano blago še isti dan popoldne naprej, sicer se odpravijo paketi za zgoraj omenjene kraje šele z zagrebškim vlakom pred polnočjo, a velika večina šele naslednji dan popoldne, kar pa ni v interesu ne pošiljateljev ne naročnikov. Čas od 18 do 19 pa naj bi bil določen zasebnim strankam kakor je ta običaj še vedno v Mariboru in morda še v kakem drugem večjem slovenskem mestu.

Grmelo je včerajšnje in predvčerajšnje noč, ko so padale težke gručed ledu pomešane s snegom raz streh. V soboto se je vreme kar na mah spremenilo. Močan jug je zapihal, tako da so bile ljubljanske ulice kar naenkrat vse v mlakužah in brozgi. Sneg po strehah, kar ga ni zledenilo, se je hitro stalil, tako da je preobilica snežnice vrla skozi strehe ter stropje v mnoga stanovanja in zbudila stanovalce v nedeljo zgodaj zjutraj iz sladkega spanja. Razven tega je pričelo tudi deževati, kar je seveda še pospešilo talenje ledu in snega. — Razne zimskospornice napovedi za nedeljo so padle v vodo-snežnico. Toliko zaželenja šola na dralsišču »Ilirijec« pod Cekinovim gradom je splavala, vkljub velikemu mrazu prejšnjega dne, po vodi. — Kakor je padalo in grmelo ponoči s streh tako se je vozil sneg tudi cel včerajšnji dan raz hiše. Velike ledene plošče so padale na ulice in se razpršile v tisoče koscev. Pasanti so begali izpod ene strehe na hodnik druge hiše, se skrivali po vežah itd. Vendar hušje nesreče, hvala Bogu, ni bilo. Včeraj dopoldne je močno deževalo, proti tretji uri popoldne je dež prenehal in nastopila je megla po mestu. Proti sedmi zvečer je začel pihati silen široko, ki močno spominja na Trst. Gospodinja in kuharice so kar onemele ob štedilnikih, ki jim je vdaril ves premogov dim v kuhinjo. In bila je jeza na vseh koncih: jezile so se gospodinjice in kuharice, ker so morale biti radi pozne večerje dalje časa v kuhinji, družinski poglavarji so pa zopet bili nejevoljni radi »stalnega« nereda — kajpada.

Ljubljanska elektrarna je dobila v zadnjem času poseben stroj, ki izpreminja isto-smerni tok v vrtilni tok in narobe kakor je baš treba. Stroj je bil kupljen na Dunaju pri tvrdki Siemens in Schuckert, ki je poslala svojega inženerja, da je poučil tukajšnje uslužbence o njegovi porabi. Kakor se je o tem v strokovnih listih že pisalo, bi se bila da elektrarna drugače in bolje preurediti na ta način, da bi bila namesto dveh Diselmotorjev v uporabi ena parna turbina, zakaj za Diselmotorje je treba gorivo (nafto) uvažati, turbina se pa kuri s premogom, ki ga imamo dovolj doma. Vrhutega bi ne bilo treba nobene

postavili, ker bo s tem za politično vzgojo Slovencev v Italiji dosti pomagano. S »Socialno šitankoc« je družba dokazala, da stremi ne le za zabavo, temveč tudi za pouk svojih udov. Prav prijetno se bere tudi Jakličeva poljudno pisana »Nevesta s Korinca«, ki je izhajala v »Dom in Svetu«. Primorci jo bodo prav gotovo z užitkom prebirali.

Za prihodnja leta obljublja družba še več. Iz srca ji želimo napredka in razvoja za izobražbo slovenskega ljudstva v Primorju.

Knjige in revije.

Starinar. Organ arheološkega društva v Belgradu. Trejta serija. Knjiga druga (za 1923). Urednik Nikola Vulić, Belgrad 1923.

Izšel je zopet zvezek tega lepega znanstvenega glasila z bogato vsebino in lepimi ilustracijami, ki so boljše uspele kot v zadnjem zvezku. Feliks Milekovič v Vrhu poroča o idolu odplavale v Vrhu. Znani numismatik A. Luschin-Ebenroeth v Gradcu je priobčil članek: »Fiziške kovnice noveca za trgovino s Hrvatskom in Slavonijom na Dravi. Savi i donjokranjskoj Krki« Dr. Vl. Petkovič v Beogradu priobčuje »Natpis i zapise u starim srpskim crkvama«. Docent dr. Balduin Saria je spisal članek: »Razvitak Mitrine kulture slike u dunavskim oblastima«, ta se ozira tudi na mitreje v Sloveniji — posebno v Ptutu Louis Bréhier, Clermont-Ferrand piše o srbski in romunski umetnosti v srednjem veku. V Corovicu pa je prispeval članek: »Hercegovački monastiri«.

Dr. Vojislav Molé (Ljubljana) je napisal razpravo o umetnosti situle iz Vač. Došli smo razprave, ki so nastale po odkritju znamenite situle, bavijo z njeno tehniko in sujetom njenih dekorativnih kompozicij, si stavljajo Moletov članek drugo nalogo. Bavi se z dekoracijo te situle kot tipičnim primerom cele vrste situlnih spomenikov in skuša ugotoviti mesto, ki gre tej umetnosti in bi-

prizidave, ker bi nov izpreminjalni stroj in pa parna turbina stala tam, kjer zdaj stojita dva stara parna stroja, ki sta takorekč odveč in bi ju bila elektrarna lahko prodala. Kakor rečeno, so bili to prav dobri nasveti, ki so pa našli gluha ušesa odločilnih mož.

Pokrajnska zadruga kleparjev, inštalaterjev in kotlarjev obvešča svoje člane, da se vrši vajeniška preizkušnja dne 29. decembra ob 5 v zadrugi pisarni pri »Sestici«. Odbor.

Vljudo naznanjamo cenjenim naročnikom, da se je 22. decembra preselila naša pisarna iz dosedanjih prostorov na Rimski cesti št. 13 v Slomškovo ulico 19 (v prejšnje prostore g. mest. stavb. Briclja). Pri tej priliki se zahvaljujemo za cenjena naročila in se obenem najtopleje priporočamo za nadaljnjo naklonjenost. — **Ljubljanska gradbena družba** z omejeno zavezo. 8495

Občni zbor stavbne zadruge državnih namočencev in upokoencev »Dom« se je vršil v nedeljo 20. decembra ob četrti na 11 dopoldne v salonu pri Levu. Udeležba je bila popolna. Predsednik Klemenčič je otvoril po kratkem pozdravu občni zbor, na kar se je pričelo takoj razpravljati o spremembi pravil in ostalih točkah dnevnega reda. Sprememba pravil je bila nujna in zato so bile vse točke z večino glasov sprejete. Člani dobe izpremembe kot dodatek k prvotnim pravilom. Zadrugniki so zelo zadovoljni z marljivim delovanjem odbora, ki daje mnogo upanja za ugoden razvoj te občekoristne zadruge.

Umrli so v Ljubljani: Marija Rantaša, kočarjeva hči, 17 let. — Julijana Peklaj, hči mizarjeve vdove, 10 let. — Marija Lipnik, kočarjeva žena, hiralnica, 61 let. — Stampfl Edward, posestnik, 29 let.

Gostilna pri Fajmoštru toči izborno belo in črno dalmatinsko vino iz otoka Vis po ugodni ceni 11 Din liter. 8519

Nezgoda. V Černetovi ulici je na opolzkih tleh spodrsnilo Vladimirju Medveščku, osmošolcu I. drž. gimnazije. Pri padcu si je zvil desno nogo v členo.

Oviran promet cestne železnice. Franc Logar in Josip Leskovec sta vozila vsak po 3000 kg premoga. Na Starem trgu na tiru cestne železnice pa niso mogli konji speljati vsled slabe ceste in vsled prevelike teže. Ker sta voza običajna na tiru cestne železnice, je bil tramvajski promet skoro eno uro ustavljen.

Opozorjam na današnji inšert glede okasne prodaje briljantnih in bisernih nakitov! Jos. Eberle, Ljubljana, Mestni trg 17.

Iz Maribora.

Dnevi božične — — — tem bolj zaželjeni, čim večja je letos revščina. Zato so tradicije letos stopile v ozadje in bolj so stopile v ospredje želje potrebnih. Tako so nam pripovedovali zlasti oni, ki imajo opraviti z šolsko mladino, pa naj si bo na Tezmem, v Pobrežju ali Mariboru, in oni, ki so poskrbeli, da so imeli najpotrebnejši invalidi včeraj v Gambrinovi dvorani ob navzočnosti zastopnikov vlade in vojaštva nekaj veselih ur, ko se jim je razdelilo obleke, denarja in živil v vrednosti do 50.000 K. Menda so prireditelji teh božičnic imeli tudi namen ostentativno pokazati javnosti, kakšna grozovita revščina vlada baš letos med nami in kako malo pravzaprav cemo zanj. Otrok — v očetovih čevljih — učenček v materini jopi — in to ne v posameznih slučajih, ampak v presenetljivo velikem številu, to je kričec klic prirediteljem raznih veselih, slavnostnih plesov, pa naj si bodo na nacionalni, oficijelni ali družabni podlagi! — Tradicionalno pa je priredil božičnico zavod šolskih sester v nedeljo popoldne, pa tudi z namenom podpreti svoje revne učenke. Petje in pozdrav za zahvalo, igra in žive slike ter razdelitev darov nas je ganilo, ganil pa tudi namen. Smelo pričakujemo, da zadiši po tej vzpodbudi in po zgledu č. s. Serafine Slovincem nov šopek prisrčnih božičnih igrice.

Božičnica krščanske ženske zveze je bila pravo svečanostno zborovanje te organizacije. V nabit polni dvorani Narodnega doma, ob lepo okrašenem božičnem drevescu, je v nedeljo ob navzočnosti škola dr. Karlina, številne duhovščine in drugih delavcev, govoril gosp. Pavel Živornik, kot naslednik pokojnega dr. Medveda, ki je 30 krat govoril ženski zvezi ob takih prilikah, o družini, zbrani okrog božičnega drevesca. Igrala je marljiva godba kat. omladine. Obdarovanih je bilo 90 članic, in to največ v denarju. Lepa ideja socialnosti, združena z dihom božične ljubezni, dve nihali harmonije človeške družbe, je poleg božičnice naših invalidov, nedvomno baš na tem večeru prišla sijajno do izraza.

Božičnica podpornega društva za revne učence. V nedeljo 20. decembra je priredilo podporno društvo za revne učence v Mariboru svojo božičnico v telovadnici II. dekliške meščanske šole v Cankarjevi ulici. Obdarovanih je bilo veliko število revnih učencev in učenek vseh mariborskih šol. Podporno društvo, ki mu je duša ga ravnateljica A. Stupca, se jako ugodno razvija in tvori v mestu uvaževanja vreden faktor v skrbstvu za revno šolsko mladino. Želeti bi bilo, da si pridobi društvo čim največ članov, da bo moglo zadostiti lepi nalogi, ki si jo je postavilo, v najvišji meri.

Akademija Zveze mariborskega učiteljskega naraščaja. V soboto, dne 19. t. m., so priredili učiteljski in učiteljske, organizirani in organizirane v gori imenovanemu društvu, v slavnostni dvorani drž. moškega učiteljskega akademijo, katero je posetilo obilo občinstva. V začetku je četrtletnik pozdravil udeležence in povedal, da je za mladino minul čas brezdelja, mladina gre naprej in pokazati hoče trud svojega izvenšolskega dela. Bili smo radovedni. Priznati je treba, da so točke programa prav dobro izvajali, tako orkestralne kot pevske. Dovolimo si pa k programu par pripomb. Mislimo, da mora mladina, posebno še ona, ki študira, ki se pripravlja za svoj bodoči, lepi poklic, imeti stremiljenje po višjih ciljih, in to mora priti do izraza ravno ob taki priliki kot je akademija. Pa tega nismo videli. Prešernovemu »Učencu« vsa čast in slava, samo sedaj ni predpust, pač pa advent, in še to se nam je nerazumljivo zdelo, kako da je mogla »Učenca« deklamirati učenka. Pevske točke, kakor že omenjeno, so bile dobro izvajane, ali bile so same ljubavne pesmi. Mislimo, da te točke niso bile ravno posebno srečno izbrane, saj erotika ni vsek in dandanašnje mladinsko gibanje bi lahko prireditelje počulo, da so danes na dnevnem redu višji cilji. Mislimo, da bi se morala mladina, ki pojde med narod, v čisto drugem duhu vzgajati, kot pa se; ne vsa sicer, pa velik del. Bistvo našega slovenskega naroda je njegova vera, in kdor ne upošteva tega dejstva, ne vrši narodnega kulturnega dela. Nočemo reči s tem, da bi morali vsi postati »klerikalci«, mislimo pa, da mladina, ki se vzgaja v sokoletnem duhu, ki je areligiozen, in ki ne vidi najvišjih duhovnih dobrin, za katerimi danes stremi človeštvo, dvigajoč se iz nižjih vrednot čustvenosti k verskim, socialnim, etičnim — da taka mladina svojega zvanja med narodom ne bo mogla uspešno vršiti.

Ustanovna 71. letnica društva kat. rokodelskih pomočnikov se vrši 26. decembra, na Štefanovo, in sicer ob pol 8 zvečer v dvorani zadružne gospodarske banke. Vabimo prijatelje na novo oživaljajočega se društva, da mu z udeležbo dokažejo svoje simpatije in podpora.

Planinski dan na Pohorju. Kakor že javljeno, praznujejo tudi letos mariborski planinci Silvestrov večer v Ruški koči in sicer 14. obletnico. Zadnja partija se odpelje iz Maribora 31. decembra ob 18.12 do Ruš. Na novega leta dan daruje član Aljažvega kluba SPD iz Maribora ob 10 v cerkvi sv. Aneha sv. mašo.

Ruška koč, kakor tudi »Planinka« bosta toplo zakurjeni. Zarelo bo božično drevesce, o polnoči bo običajni poslovljni govor turistov ob vstopu v novo leto. Igrala bo naša pohorska godba, animiralo nas bo pohorsko petje, na razpolago bo fotografski aparat, fotografirali se bodo sankarji na sankah, koč, bo založena s kolinami in turistovski prijatelji pridejo k nam tudi iz drugih krajev, med temi so javljeni tudi Ljubljančanje. Planincem bodo na razpolago tudi sanki. Pripomnimo da je v teh dneh zapadel na Pohorju nov sneg in bo smučanje kakor tudi sankanje nedvomno naravnost idealno. Planinski dan na prehodu v novo leto bo za vsakega Mariborčana najlepše slovo od starega v našem Pohorskem domu — Ruški koči in njeni sosedji — vili »Planinki«. Situacijsko poročilo prinesemo prihodnji tork. Nočnim potnikom bodo na razpolago svetiljke.

Sankanje. Pri Ruški koči je na razpolago nekaj večjih in 6 manjših sank, ki so bile te dni skoro po vsem oddane, ko je dopuščalo vreme. Kaže, da se zanimanje za zimski sport veča. Tudi ni čudno! Toplo sonce, čist zrak, lep razgled, sijajna lega (če izvzamemo deževni intermezzo teh dni) mora zginiti tudi največjega filistra. Dovolimo si pri tej priliki vprašati mestno občino, kje in če je kako domače sankališče, kot to opažamo pri drugih mestih. Ko namreč gre otrok, ali pa učitelj z otroci za park in se vda ja nadi, da bo z otroci vžival veselje in zdravje, ga že opozori tabla, da temu ni tako — — Silvestrov večer hočejo nekateri praznovati pri Mariborski, drugi pa pri Ruški koči. Podjetni planinci bodo seveda zbrali Ruško koč, kraljico Pohorja. — Kapelica sv. Antona vpije po popravilu, da sliši vsak, kdor mimo gre, le da se za to do sedaj še nihče ni zmenil. Čujemo, da bo Aljažev klub storil potrebne korake in da bo njen lastnik, znan ljubitelj planin, šel pri prenovi te kapelice, enako z ostalimi Pohorci z veseljem na roke.

Studijska knjižnica bo od 24. decembra do 3. januarja počivala. Knjižnica je edina v Mariboru, ki nudi sredstva za resno znanstveno delo. Posamezni katalogi obsegajo do 5000 števk, zlasti je bogato zastopano leposlovje, zgodovina in bogoslovne vede. Škoda le, da se knjige ne izposojujejo tudi popoldne in škoda, da se za Maribor ne more privaditi znanstvenega dela in koristnega čitanja in da vsled tega tarna po pomanjkanju knjig.

Five o'clock tea angleškega krožka v Mariboru v soboto zvečer v dvorani dekliškega zavoda »Vesna« je zbral okoli 50 odličnih udeležencev. Večer je tudi pokazal, da živa krožek večje simpatije, kakor je sam pričakoval. G. predsednik dr. Toplak je v angleškem jeziku poudaril pomen ožjih stikov med Jugoslavijo in Anglijo. Govor je izzvenel v željo inteligenta, poznavaleca razmer, da bi ravno oni, ki imajo demokratizem in svobodo in rodoljubnost vsak dan prevečkrat na jeziku, pogledali z dejanskimi očmi malo globlje v razmere preko morja. Trio-muzika, zlasti pa proizvajanje harfinista je bilo na višku. Anglež g. Parmenter je govoril o Londonu, angleške deklamacije pa so prednašali trije mariborski osmošolci-gimnazijci. Dokaz naprednosti naše gimnazije in vodstva! Člani so izrazili željo po večkratnih takih sestankih in mi upamo, da se bo želja izpolnila ob popolnem razumevanju občinstva.

Mariborska bolnica praznuje v teh dneh rekord pacientov, kolikor gre za normalni čas. Dočim dopušča maksimum 300 bolnikov, se je te dni število sukalo vedno prav blizu, namreč 295 pacientov. Med šolsko mladino so močno razširjene ošpice in škrlatinka, zlasti v V. okraju.

Divji prašiči. Po dobrnških gozdovih se klati tropa divjih prašičev. Enega so ženske pri koritu ubile s sekuro, dva pa so lovci ustrelili. Kakor čujemo, so se na ta lov podali tudi najboljši mariborski in celjski lovci.

Iz Celja.

Celjski demokrati proti ljubljanskim demokratom. Pri zadnji občinski seji, ki se je vršila v petek, je poročal g. župan dr. Hrašovec, da je mesto Celje pristopilo k zvezi avtonomnih mest in da se je župan udeležil tozadevnih posvetovanj. Na to poročilo dr. Ogrizek izjavi, da sicer odobrava ta pristop, a bo sodelovanje v tej zvezi imelo le tedaj smisel, ako bo imenovana zveza tudi resnično varovala interese slovenskih avtonomnih mest. Za prvo nalogo pa naj g. župan v tej zvezi smatra, da se vsa slovenska mesta združijo pozivajoč vlado, da mora takoj ukiniti ljubljansko gerentstvo in razpisati v Ljubljani občinske volitve. Dr. Ogrizek stavi tudi tozadevni formalni predlog, ki je bil v občinskem svetu soglasno sprejet.

Stare bolečine naših mestnih podjetij in sicer plinarne in kopališča so prišle v zadnji občinski seji spet v razgovor. Plinarne kaže vkljub vsem sanacijskim načrtom, ki so že bili deloma izvršeni, ogromen deficit. Ravno tako tudi kopališče, za katero plačuje mesto sicer majhno najemnino v znesku Din 875 na mesec. Medtem ko je obstoj kopališča iz zdravstvenih ozirov neobhodno potreben, bo vprašanje plinarne vendar treba enkrat rešiti le na ta način, da se likvidira, ker vsled neprimerne visokih pristojbin itak več ne služi v splošno korist mestnega prebivalstva.

Dekliška zveza ima v nedeljo 27. dec. ob 3 popoldne pri »Belem volu« misijonski sešatek. Prijazno vabljeni vsi, ki se zanimajo za katoliške misijone.

Najlepše božično in novoletno darilo je sreča efekte loterie Katoliškega doma v Ljutomeru. Kdor želi svojim prijateljem in znanem napraviti veselje, naj si naroči takoj več srečk! V Mariboru se dobijo v tiskarni sv. Cirila.

Iz Ptuj.

Radio aparati v Narodnem domu navadno dobro funkcionirajo. Slišijo se koncerti z Dunaja, Berlina in jako dobro tudi iz Rima. Če se včasih ne ujame pravi val, je to le slučajno.

Umrli je enoletni sinček trgovca Cvikla. Pokopali so ga 19. decembra.

Študijski dopust je dobil prof. Miroslav Gorše. Odšel bo v Pariz nadaljevat študije v francoskem jeziku in slovstvu.

Elektrifikacija ptujske okolice imajo v načrtu elektrificirati zadruge, ki naj bi se osnovala na Ptujem polju. Dobivale bi silo iz transformatorja na Bregu. V ta namen se je vršil pretekli teden sestanek interesentov z zadrugarji in inženjerji iz Fale. O uspehu posvetovanj bo naš list poročal.

Prvo božičnico je priredilo v nedeljo Kolo jugoslovanskih sester v Društvenem domu. Obdarovalo je veliko ubogih otrok z oblačilom in perilom.

Iz Trbovelj.

Predavanje pri g. Forte. Za človeka tako važno vprašanje »Odkod življenje« je res privabilo veliko ljudi k predavanju g. prof. Dolžana. G. profesor se je hotel držati znanstvene poti; ni pa mogel iti kar brez vsega mimo sv. pisma. Tu so se pa gospod malo zmotili. Namreč po njihovem sploh tretji dan ni moglo obstojati rastlinsko življenje, ker še ni bilo solnca, katero je bilo ustvarjeno šele četrty dan. Brez solnca pa seveda ni življenja. Za tega gospoda menda prvi in drugi dan ustvarjanja sploh ne obstojata. Ne obstojata pa radi tega, ker bi se potem ne mogel skregati s sv. pismom. Namreč sv. pismo poroča, da je že bila prvi dan ustvarjena svetloba. Torej je že rastlinstvo lahko rastle. Pri vesoljnem potopu so se tudi preveč potopili. Seveda, ker se je g. predavatelju očitalo, da sv. pismo ni dobro prebral, še manj, da bi se podrobneje pečal z njegovo razlago, je bil gospod užaljen in hotel opravičiti svoje mnenje, in izjavil, da

storičnemu razvoju. Ta umetnost ni originalna in ima celo vrsto tujih izvorov ter je primer tzv. barbarske umetnosti. A tudi »barbarska« umetnost je ipak tudi umetnost in kot taka formalni izraz estetičnega doživljanja gotovega naroda ali vsaj gotovega kulturnega sredstva. Lazar Mirković (Belgrad) je napisal članek: »Srpska plaštanina monahinje Jefeimije u manastiru Putni (Bukovina). Nove vidike za zgodovino naše umetnosti prinaša Stelctov članek: »Freske u crkvi sv. Primoža kod Kamnika. Poglavlje iz istorije slikarstva u Slovenaciji.« Avtor slik v cerkvi sv. Primoža ni Italijan, kakor je mislil Graus, ampak ali pod vplivom srednjeevropskega slikarstva vzgojen domači umetnik ali pa tujez iz tega okrožja, ki se je pri nas udomačil. Novi elementi, ki jih v njegovi umetnosti najdemo, so vsi prevzeti s posredovanjem nemškega miljeja. Rezultat dela našega slikarja je popoln paralelen s tzv. severno (nemško) renesanco. Najstarejši spomenik te grupe je na Jezerškem, ki je nastal kot posledica vpliva nürnbergke slikarske šole v alpskih deželah. Ni nobenega vpliva italijanske šole, ampak razvitek iz grupi gre več ali manj vzporedno z razvojem slikarstva v vzhodnih alpskih predelih, na katero je začetkom 16. stoletja odločilno vplivala vprav nürnbergke slikarstvo, kakor se je ono razvilo pod Dürerjevim vplivom odnosno pod vplivom novega renesanskega duha. (Str. 155—156).

V članku Var-Hec prispeva Karapandžić (Erlangen) nekaj za prazgodovino Baranje.

Članki sledi bogat pregled knjiž in listov v francoskem, nemškem, romunskem, srbskem in bolgarskem jeziku. O mariborskem Casopisu in Malovi zgodovini umetnosti pri Srbih, Hrvatih in Slovincih ter drugih publikacijah je poročal zadnji zvezek. Iz poročila povzamemo, da Bolgari izdajajo razen svojih »Izvestija na bigarskoto arheološko društvo (Institut)« tudi časopis pod naslovom »Godišnik na Narodnja Mureje«. Razen letnega izvestja o muzeju v Sofiji (osebne vesti, pisarna, knjižnica, fotografska zbirka, odkup starin

itd.) prinaša Godišnik tudi arheološke razprave in objave arheološkega materiala. Vse delo je omejeno na arheologijo Bolgarske. Godišnik je dobro urejevan. Navedeni so članki 1 1920 in 1921, ki so izšli v Godišniku. Izvestja izhajajo redno od leta 1910. Sodelujejo vsi bolgarski strokovnjaki. Dosega je izšlo mnogo izvrstnih arheoloških razprav in v njih je objavljeno dragoceno in bogato arheološko gradivo. Tudi v tehničnem pregledu zaslužijo izvestja vsako pohvalo. Izhajala so od vojne redno, za leto 1916.—1920. je izšla ena knjiga (Tom VI.), za leto 1919.—1920. pa Tom VII. Navedena je vsebina vseh letnikov. Pojem arheologije je pri Srbih in Bolgarih širši od našega. V arheologijo spada pri njih i staro cerkveno slikarstvo in stavbarstvo, numismatika in podobne zgodovinske pomožne vede. Veseli nas, da Starinar tako lepo uspeva, želeli bi le, da bi tudi naša dva zgodovinska časopisa Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo in mariborski Casopis za zgodovino in narodopisje lepo napredovala. Za to pa je potrebna tudi državna podpora, brez katere tudi Starinar ne bi mogel v tako lepi obliki izhajati. Fr. Kotnik.

Nova učna knjiga za obrtno-nadaljevalne šole. Ministrstvo za trg, in industrijo, v Belgradu je odobrilo z odlokom z dne 26. sept. 1925. V. Z. št. 196, učno knjigo za pripravljajalne razrede obrtno-nadaljevalnih šol, ki jo je spisal prof. Fink, vodja mariborske o-n. šole. Knjiga je sedaj v tisku in bo kmalu izšla. Vsebuje vse učno gradivo, ki se zahteva od vajencev in vajenk v pripravnicah o-n. šol.

Narodno gledališče v Ljubljani.

Drama.

Začetek ob 8 zvečer.

Sreda, 23. dec.: VERONIKA DESENIŠKA. A Četrtek, 24. dec.: Zaprt.

Petek, 25. dec.: ZIMSKA PRAVLJICA. Ob 3 popoldan. Mladinska predstava po značajnih cenah. — Izven

Opera.

Začetek ob pol 8 zvečer.

Sreda 23. dec.: Zaprt.
Četrtek 24. dec.: Zaprt.
Petek 25. dec.: PRODANA NEVESTA. Govstovanje Mane Zaludove in Zdenka Knittla. — Izven.

Božični repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani. O božičnih praznikih vprižori naše gledališče pet dramskih in tri operne predstave. Drama bo igrala: na sveti dan ob treh Shakespearejevo »Zimsko pravljico«, kot mladinsko predstavo, na Štefanovo dan ob treh do zdaj najbolj uspelo veseligrto te sezone »Pegico mojega srca«, z gospo Saričovo v naslovni vlogi, zvečer ob osmih zanimivo in slikovito češko dramo »Periferijo« z gg. Nablocko in Rogozom v glavnih vlogah in v nedeljo na Štefanovem ob treh Golarjevo veseligrto »Vdovo Rošlinko« z gg. Juvanovo in Cesarjem, zvečer pa ravnokar novo nastudirano češko veseligrto, zabavno-aktualno »Drugo mladost«. — Opera bo pela na sveti dan ob pol osmih zvečer Smetanovo »Prodano nevesto« privkrat v tej sezoni. V njej nastopita dva gosta in sicer gospa Mana Zaludova kot Mařenka in g. Zdenko Knittel kot Janko. Gospa Zaludova je najboljša sodobna češka Mařenka. Kot taka je gostovala pod vodstvom znamenitega češkega skladatelja in dirigenta Oskaria Nedbala na češki turneji v Barceloni ter žela tam in povsod, koder je nastopila, odromne uspehe. Zdj se zanima zanjo dunajska državna opera. Ljubljanskemu občinstvu se je svoj čas predstavila v naslovni vlogi »Aide«. Obenem z njo gostuje v vlogi Janka

g. Knittl, našemu občinstvu, ki ljubi glasbo in petje, ljub in drag gost. Pri tej predstavi bo pel Kecala g. Betetto, kar je gotova privlačnost zase. Tako utegne biti to najzanimivejši glasbeni večer med božičnimi počitnicami v Ljubljani. Na Štefanovo dan popoldne ob treh bo igrala v operi Offenbachova opereta »Orfej v podzemlju« in v nedeljo na to ravnotako ob treh popoldne Verdijev »Rigoletto« z g. Balabanom v naslovni vlogi, z g. Lovsetovo kot Gildo in z g. Banovcem kot izvrstnim vojvodo. Na vse te prireditve opozarjamo tudi občinstvo iz sosednjih krajev, trgov in mest, svetujemo vsem, da se poslužijo prostega počitniškega časa ter se pripeljejo v Ljubljano, da si izberejo in ogledajo iz bogatega božičnega repertoarja tisto, kar bi jim utegnilo najbolj ugajati. Sledede predstave imajo znižane cene: Zimska pravlica, Pegica mojega srca, Periferija, Vdova Rošlinka, Druga mladost, Orfej v podzemlju in Rigoletto. Vstopnice so na prodaj od danes dalje v opernem gledališču dopoldne med 10. in pol 1. in popoldne med 3. in 5. uro, ter pol ure pred začetkom vsake predstave v tistem gledališču, kjer se predstava vrši.

Mladinska predstava o božičnih praznikih v ljubljanski drami. Na sveti dan bo vprižorjena v ljubljanskem dramskem gledališču ob treh popoldne prekrasna Shakespearejeva »Zimska pravlica« kot predstava za mladino. Pri tej vprižoritvi nastopi do malega ves dramski ansambel. Sodeluje tudi muzika dravske divizijske oblasti, ki bo izvajala pod vodstvom kapelnika g. dr. Svare prav za »Zimsko pravljico« zloženo učinkovito Humperdinckovo glasbo. Cene so znižane.

Vitezslava Novaka simfonična pesnitev »Vihar« za soliste, zbor in veliki orkester se bo drugič izvajala v soboto, dne 9. januarja v Unionski dvorani. Prijave za vstopnice se sprejemaio v matični knjižarni.

sme sv. pismo vsak razlagati po svoje. Najbrže ta gospod misli, da je samo sv. pismo tista zgubljena sira, s katero se lahko dela po mili volji. Nekdo je zapisal ob podobnem mrcvarstvu: »Le čevlje sodi naj kopitar.« Še Kopernika je g. predavatelj poklical na pomoč, da je lažje potrkal na cerkevna vrata. Seveda se je stvar po debati nekoliko drugače slišala. K debati se je oglasilo le šest poslušalcev, pa še tistih ni mogel g. predavatelj zadovoljiti. Če ni bilo drugega izhoda, smo pa slišali: »Ne vemo.« Enemu se je reklo, da naj prihodnjč pride in se mu bo razložilo, ko bo ravno isto vprašanje na vzporedi. Mi pa že naprej vemo, da bo predavanje zopet izžvenelo v žalosten glas: »Ne vemo.« Gospod, ki je predavanje otvoril, se je po končanem predavanju veliko trudil, da bi se jih veliko udeležilo debate, pa je menda seme padlo na nerodovitna tla in življenja ni bilo. Torej ne vemo!

Katoliški vestnik.

KONEC SVETEGA LETA.

Sveto leto se bliža h koncu in tudi avdijske pri papežu bodo kmalu končane. Okoli 50.000 tujcev bo prispelo v drugi polovici decembra v Rim. Okoli 30.000 in zraven še zastopniki vseh katoliških držav bo prisostvovalo papeževi procesiji v baziliki sv. Petra. Obreda samega, ki se bo vršil pod baziliko, se bo udeležilo le določeno število povabljenec.

Obred sam se pa vrši takole: Na Božič ob 23 zvečer nesejo papeža na nosilnem stolu proti svetim vratom. Pred Najsvetejšim se nekoliko ustavi, kjer papež ljudstvo blagoslovi. Nato se obrnejo zopet proti svetim vratom, papež pa blagoslovi ljudstvo z desno roko, v levo pa drži svečo. Še dvakrat se ustavi med potjo, da papež počasti Najsvetejšo in relikvije Kristusovega trpljenja. Ko pridejo do svetih vrat, določeni zasedajo svoje prostore po dostojanstvu. Sv. oče stopi nato iz nosilnice, da dokonča ta obred. S svečo v roki se približa svetim vratom ter blagoslovi snov, s katero se potem zazidajo sveta vrata. Nato se opaze s predpasnikom iz belega platna, kardinal mu pa poda lopatico iz zlata. Takoj nato položi majhen zabojček na prag svetih vrat, vanj vrže trikrat s lopatico mavca te. govori pri tem sledeče besede: »V veri in kreposti našega Gospoda Jezusa Kristusa, Sina božjega, ki je rekel prvaku apostolov: Ti si Peter skala, in na to skalo bom sezidal svojo cerkev.« Nato položi v zabojček spominke svojega pastirovanja in svetega leta, vmes pa moli sledeče: »Položimo ta temeljni kamen, katerega bomo spet vsako sveto leto vzdigali, v sveta vrata, da jih zapremo.« Prej pa še položi tri kamne na spominke, za njim pa še kardinal enega. Pevski zbor zapoje nato še skladnostno himno in delavci zazidajo do konca sveta vrata. Papež zapoje končno še »Te Deum« in da navzočim svoj blagoslov.

ZADNJA SVETOLETNA ROMANJA.

Vedno še prihajajo romarski oddelki v Rim. Poleg tega so že prijavljeni neštevilni romarji iz Italije same in iz drugih držav ob priliki zapiranja svetoletnih vrat. Škofije: Genova, Turin, Milan, Verona, Bologna, Pisa in mnogo drugih so že prijavile večje skupine. Iz nekaterih škofij pridejo manjši oddelki delegatov.

Iz Angleške dospeta dve romanji, katerih eno tvorijo industrijski delavci iz Londona. Iz Španije pride skupina romarjev-učiteljev, po številu okrog 1000 oseb. Tudi Francija, Avstrija, Nemčija, Jugoslavija in Ogrska bodo zastopane pri tej slovesnosti. Prijavljena je nadalje iz Združenih držav romarska skupina, katero vodi kardinal Hayes iz Newyorka.

700 LETNICA SMRTI SV. FRANČIŠKA ASIŠKEGA.

V časopisih se veliko piše o praznovanju 700 letnice smrti sv. Frančiška Asiškega. Odbor za to proslavo je že izvoljen in ima svoj sedež v mestu sv. Antona. To je centralni odbor. So pa še provincialni odbori, ki delajo na to, da se bo kolikor mogoče veličastno obhajala ta proslava 700 letnice in pobirajo za ta namen potrebna sredstva. Centralnemu odboru, ki je zelo reven, je darovala državna uprava 10 milijonov lir, toda odbor računa še na podporo tujcev.

SIRJENJE KATOLISKE VERE V ANGLIJI.

L. 1923. je bilo na Angleškem izmed 38 milijonov ljudi 2 miliona katolikov. Število konvertitov vsako leto zelo narašča. L. 1911. jih je bilo 3600, l. 1914. že 9000 in l. 1923. je število izpreobrnjenih naraslo na 12.800. Celotni prirastek katolikov l. 1923. je znašal 33.500 duš, od teh je bila torej dobra tretjina konvertitov. Pri tem je treba pomeniti, da na Angleškem ni katoliških dnevnikov, ne katoliških socialnih ali političnih društev in da v parlamentu ni nobene katoliške stranke.

Odkod torej ta veliki uspeh? Mnogo uspeha ima pri tem vsekakor zelo razvita propaganda za katoliško vero. Glavni princip pri tem je, kolikor mogoče veliko drugovercem dati priliko, seznaniti se s katoliško vero in njenimi načeli. Mnogo jih je, ki iz radovednosti obiskujejo katoliške cerkve. V ta namen se pri cerkvenih vhodih prodajajo brošure polemične, dogmatične, zgodovinske in biblične vsebine. Vsak si lahko za mal denar kupi, kar ga zanima. — V mnogih cerkvah se vrše redne dogmatične in poučne konference, ki se jih nekatoličani v velikem številu udeležujejo.

Izredno velike važnosti je laični apostolat, namenjen zlasti tistim, ki se boje cerkva in duhovnikov. Može in žene, ki so temeljito poučeni o katoliškem nauku in imajo spričevalo cerkvenih oblasti, govore v javnih vrtovih in na trgih velikih mest o katoliški veri. Posebno slove govori in debate, ki se vrše v Hyde-Parku v Londonu.

Na ta način se množice seznanjajo s katoliškim naukom. Brez dvoma je laični apostolat važen faktor pri izpreobračanju Anglije in se imamo za tako napredujoče širjenje prave sv. vere v Angliji v veliki meri zahvaliti plemenitemu in požrtvovalnemu delu teh apostolov - laikov.

KOLIKO KATOLIŠKIH DUHOVNIKOV JE NA SVETU?

Po najnovejših podatkih (glej »Mehr Priester« P. Fischer) ej vseh kat. duhovnikov skupaj 312.002. Od teh ima Evropa 200.324. Na Ameriko, Azijo, Avstralijo in Afriko ostane potemtakem samo še 109.678 kat. duhovnikov. O tem pretresljivem dejstvu piše Msgr. Besson z žalostnim srcem v svoji »Semaine Religieuse«. V Afriki pride na 400 katolikov in 8200 pogonov en sam duhovnik; na Oceanijah na 300 katolikov in 11.000 pogonov tudi samo eden; na Japonskem ravnotako za 880 katoličanov in 220.000 pogonov; na Kitajskem en duhovnik na 800 katolikov in 180.000 pogonov; isto razmerje najdemo v Indiji za 860 katolikov in 100.000 pogonov. In če si sedaj ogledamo te ogromne številke, ali ni potem upravičeno vprašanje: Kaj premore en duhovnik med toliko pagani?

POMANJKANJE DUHOVNIKOV V AMERIKI.

Petero srednjeameriških republik: Guatemala, Salvador, Honduras, Nikaragua in Kostarika, šteje po zadnji statistiki 5.340.488 prebivalcev, katerih večina je katoličanov.

V Nikaragui n. pr. je zdaj 2.194.382 prebivalcev in od teh je 2.119.165 katolikov. — Vse ozemlje teh republik je razdeljeno na 17 škofij. Na tem teritoriju pa je vseh duhovnikov 462, tako da pride na vsakega duhovnika približno 11.559 oseb. — V Guatemali je v tem oziru sorazmerno najbolj žalostno. Tukaj namreč pride na vsakega duhovna približno 28 tisoč duš, oziroma 2 milijona prebivalcev na 78 duhovnikov.

ZA VARSTVO KOLOSEJA.

Kolosej je blagoslovljen po krvi mučenec, ki so tam umirali za vero. Zato si ta kraj vsak obiskovalec Rima rad ogleda. Ob priliki sv. leta so ga v navzočnosti velikega števila romarjev nanovo slovesno blagoslovili in postavili nanj križ Kristusov. Zato se po pravici pritožujejo rimski časopisi nad nemarnostjo oblasti, ki ima skrbeti za varstvo Koloseja, da pusti, da se ta sveti kraj onečašča na razne načine podnevi in ponoči. Podnevi se zbirajo tu gruče otrok, ki imajo Kolosej za cilj svojih vojnih pohodov; ljudje, ki hodijo tod, brezobzirno rušijo kamne in tako razdejavajo ta starodavni spomenik. Ponoči pa služi za shajališče raznim zaljubljenim družbam, za zavetišče postopačem in čez posvečena tla se razlegajo kvantarske pesmi. Od raznih strani se je zato predlagalo, naj bi se napravila okrog Koloseja železna ograja, ki bi ščitila ta kraj pred razdejanjem in onečaščenjem. Tujci bi seveda kljub temu imeli prost dohod, da si morejo ta znameniti spomenik ogledati.

Cerkveni vestnik.

Duhovne vaje za inteligente bodo v Domu za duh. v. od 27.—31. dec. Začetek je v nedeljo dne 27. t. m. zvečer. Sklep 31. jutriaj. Lastna soba, hrana in postrežba 50 Din dnevno. Duhovne vaje vodi p. provincial A. Prešeren. Gospodje se prosijo, da se preje javijo vodstvu Doma.

Učiteljice in uradnice, članice »Družbe otrok Brezmadežne«, imajo v nedeljo dne 27. t. m. popoldne ob 3. uri v Lichtenurnovem zavodu svoj domnjeni sestanek. Udeležba je obvezna za vse!

Turistika in sport.

Kranjska gora. Vremensko poročilo od 22. t. m. ob 7 jutriaj: +2° C. Barometer se dviga. Nebo oblačno. Osrenjen sneg. Sanince neugoden. Smuka slaba.

Bohinjska Bistrica. Vremensko poročilo od 22. t. m. ob 7 jutriaj: +3° C. Nebo oblačno. Sneg 6 cm visok. Zimski sport izključen.

Pol leta za 22 minut.

V »Sportnem tednu« smo govorili o pripravi vseučilišč Oxforda in Cambridgea za veslaško tekmo, ki se vrši koncem marca. Prvič sta vseučilišči tekmovali leta 1864., in od tedaj se tekma vsako leto ponavlja. Za prihodnji marec so začeli trenirati že v oktobru. Najprvo trenerji ljudi izbirajo in prirejajo za to vsak dan veslanje. Ko mislijo, da so pogodili najboljšo, začnejo sestavljati moštvo. Oxford trenira letos s tremi moštvi, Cambridge s dvema; v vsakem moštvu je osem veslačev. Zimski trening je na Angleškem zato lažji, ker vode Thoraj nikdar ne zamrznejo in ti torej neba iskati nadomestnega sporta. Javnost se za napredek obeh moštev izredno zanima, vsak dan beremo v največjih angleških listih obširna poročila o tem; ne omenja se samo sprememba vsega moštva, vsak dan je vsak posameznik opisan, kako je napredoval, koliko je težak i. t. d. O vsaki vožnji in o vsaki kretnji izidejo natančni popisi, kritizirajo moštvo, kritizirajo posamezne atlete. Tekmovalci so bili doslej večinoma samo težki ljudje, in tudi letos bomo lepe številke. Poprečna teža veslača v oxfordskem A-moštvu je 172 angleških funtov = 78 kg; najtežji je veslač št. 5 v oxfordskem B-moštvu, tehta 191 funtov = 86½ kg. Do konca meseca decembra ostanejo veslači doma in trenirajo v domačih vodah, nato se pa preselijo ob Henley in trenirajo do rešate tam. Lanski zmagovalci Cambridgea je preveslal klasično pot v 21 minutah in 50 sekundah.

Poset slovenskih planin l. 1925.

Letošnje leto ni bilo turistom naklonjeno. Stalno deževje jih je plašilo celo leto. Razen tega je treba planincu tudi za goré nekaj denarja, katerega letos tudi ni bilo veliko v žepih naših planincev. Cene jedi in pijači po planinskih kočah in domovih istotako niso bile baš najbolj idealne. Koncem koncev se je spomnil tudi g. prometni minister na polovično vožnjo, ki so jo uživali člani planinskih društev naše države, ako so potovali v skupinah pet do devet članov in je isto ukinil ter s tem občutno prizadel tako planince, kakor tudi razvoj našega poseta planin.

Preko vseh gorenjih resnih ovir se je pa mogočno vzpelo letos naše planinstvo. Lanskó leto je iznašal celokupni poset slovenskih planin 42.380. Letos se je pa dvignil kljub zares slabim okoliščinam za planince na 46.108 obiskovalcev. Tako znaten narastek poseta slovenskih planin ob takih neugodnih prilikah kaže, da se planinstvo izdatno in zdravo razvija, iz česar se da sklepati, da je delovanje S. P. D. pravilno in dobro. 46.108 obiskovalcev pomeni za Slovenijo tudi veliko v higijskem, narodnogospodarskem in vzgojnem oziru.

Od celotnega števila obiskovalcev naših planin odpade na osrednji odbor S. P. D. 27.046, na podružnice pa 19.062 posetnikov. Po državljanstvu je obiskalo gore v Sloveniji 40.384 Jugoslovancev in 5724 inozemcev, katerih obisk je poskočil od lanskega leta preko 100 odstotkov, kar kaže, da naše planine dobivajo vedno več mednarodnih prijateljev. Od inozemcev odpade na Čehoslovake 860 obiskovalcev, na Nemce 474, na Avstrijce 1742, na Italijane 471, na Francoze 10, na Angleže 45, na ostale pa 122. Močno so narastli od lanskega leta obiskovalci iz Italije in pa Avstrije.

Kakor lansko leto, tako ima tudi letos izmed števila obiskovalcev v primeri s podružnicami največ posetnikov osrednji odbor t. j. 27.046. Nadaljni posetniki odpadejo na Savinjsko podružnico z 5043; na Mariborsko 3926; na Podravske 3599; na Kranjsko 2746; na Mislinjsko 1259; na Kranjsko gorsko 835; na Posavsko 746; na Radovljsko 556 in na Selško 352. Najbolj obiskovane so bile letos Kamniške planine, katerih obisk je proti lanskemu izdatno narasel in znaša 15.536 obiskovalcev. Ta obisk je prekosil poset v Julijskih alpah, ki je letos v primeri z lanskim nekoliko padel in znaša 13.214 posetnikov. Istotako je padel obisk v Karavankah, ki znaša letos 8574 obiskovalcev. Pač pa je narasel obisk v Pohorju proti lanskemu letu skoro za 3000 in znaša število posetnikov letos 8784.

Izmed vseh planinskih postojank v Sloveniji je bila letos najbolj obiskana prikupljiva Ruska koč z dependanco Planinko in Čandrovo koč. Tej sledi idilična Kamniška Bistrica s 3581 obiskovalci. Naslednja dobro obiskana točka je romantična dolina Vrat z Aljaževim domom, katerega je posetilo 3330 planincev. Temu krepko sledi Mariborska koč s 3116 obiskovalci in Kadičnikova koč vrh Golice. Lep obisk zaznamuje naš sivi oče Triglav, katerega je posetilo 2345 turistov. Obisk Triglavskega doma na Kredarici je letos nekoliko padel v primeri z lanskim letom 1924, vendar pa je kot višinska postojanka (2500 m) Triglavski dom na Kredarici najboljše obiskana točka slovenskih planin v letošnjem letu.

Iz šahovskega življenja.

PROPAST ZAPADA V SAHU.

Dr. Tarrasch, stari bojevnik na šahovskem polju, piše v »Münchener Neueste Nachrichten«: »Bogoljubov mi je v Breslavi naprej povedal, da bo zmagal v Moskvi. Sijajno se je ta šahovski ženij tekom petih let razvil! In kako je letos igral! Res tako, kakor mora pač prvak igrati. V najlepših letih je, 36 let ima, še bo šel kvišku. S krepko pestjo je potrkal na vrata, za katerima sta sedaj osamljena sedela na prestolu Capablanca in Lasker, in že govorijo o dvoboju med njim in Capablancem za naslov svetovnega mojstra. Ker je pa nemogoče prezreti Laskerja in Aljehina, bi bil boj med temi štirimi prava rešitev vprašanja, po kateri je sedaj svetovni mojster. Tartakower, po roku Rus, je igral doma nenavadno varno; zgubil je samo dve igri, torej toliko kot Bogoljubov, Lasker in Capablanca. Le preveč remisiral je, dvanaškrat. Sploh je bilo v tej tekmi zelo veliko remis-jev; Lasker jih ima 8, zanj preveč, Capablanca 9. Grünfeld 13. Torre je s svojo zmago nad Laskerjem izčrpal vso svojo moč; od zadnjih 9 iger je samo eno še dobil in je spravił samo še 3½ točke skupaj. — Splošno se je pa izborno držal, saj je vendar šele 20 let star. Odkar se je letos prvič pojavil, je šel neprestano naprej. Kaj bo šele tedaj, ko bo duševno in telesno dozorel! Sploh je Amerika dežela največjih možnosti; tudi v šahu; koliko šahovskih ženijev je že prišlo od tam! Morphy, Pillsbury, Marshall, Capablanca in Loyd, največji vseh problemskih umetnikov! In tem veličinam se pridružuje še Torre, že sedaj jim skoraj enak. Na drugi strani se pa dviga Rusija z Aljehinom in Bogoljubovom, ki se jima pridružil sedaj še Romanovskij; izkazal se je kot prvovrsten borec. Poleg teh matadorjev šaha se pomikajo znane evropske šahovske veličine polagoma v ozadje; izjema je Lasker, edini steber, ki priča o preteklem slaju. Propast zapada v šahu?«

To in ono.

REFORMNO GIBANJE V ISLAMU.

Verstvo, katerega začetnik je Mohamed, že takoj v začetku ni bilo enotno. Najprej sta bili v njem dve sekti: zuniti in šiti; v 8. stoletju so bile že štiri vrste verskih obredov in to cepljenje v sekte se je nadaljevalo do danes, ko se sekte množijo skoro tako hitro kot v protestantizmu.

Največji preobrat pa je v mohamedanizmu prinesel režim Kemal-paše, ki je šel tako daleč, da je odpravil celo kalifat. Kriterij za reformne odredbe je bila zmožnost islama za moderno državo in moderno življenje. V kolikor islam ni sposoben za take razmere, v toliko se mora reformirati. Ena prvih zahtev pa je, da se religija inkorporira laični diktaturi države, je pojmoval Kemal-paša in odstavil kalifa.

Ena prvih diktatorjevih odredb je bila odprava derviških konventov na Turškem. 20 tisoč turških menihov je bilo tako v prid države oropanih svojega premoženja. Motiviral je svoje delovanje z razlogi higiene, javne varnosti itd. Lotil se je Kemal-paša tudi kulta in odpravil umivanje na dvorišču mešije, obenem staro navado, da se obiskovalci svetišča morajo pred vstopom sezuti in celo prostornacije pred molitvijo. Prepovedal je tudi Ramadan, znani turški post, češ da delavci ne morejo izpolnjevati njegovih strogih predpisov.

Mohamedanska duhovščina je bila doslej prosta vsaj pri izbiri molitev. Tudi tu je drugi Jožef II., Kemal-paša sam predpisal stalne molitve in dal sestaviti posebne komentarje za koran, ki so edino veljavni. Ves kult je dobil znak nacionalizma. Koran je dal iz arabščine prevesti v turški jezik in prestavo razdelil med vse mešije. Ustanovil je tudi posebna »seminarja«, v katerih naj bi se vzgajali po modernih načelih bodoči svečeniki. Odpravil je tudi stari kolektor Hagira in uvedel gregorijanskega.

»Na ta način«, poroča carigrski dopisnik »Osservatore Romano«, »so raztrgane vse vezi, ki so vezale Turke na arabski duh in vse verstvo je začel prevejati nacionalizem. O učinkih teh bistvenih odredb se sedaj še ne da govoriti. V preteklih mesecih se je vršil panislamski kongres, ki ni dal nobene rešitve težkemu položaju, v katerem se nahaja mohamedanizem, ki je brez poglavarja in zato vedno manj enoten. Kemal-paša se pa zato ne briga.

Ni potrebno vpraševati, kako ljudstvo sprejema te odredbe; Kemal-paša vlada namreč republiko tako absolutistično, da je tako vprašanje vprav sekundarnega pomena. Popolnoma njegovega duha je tudi Ismed-paša, predsednik vlade. Koliko moč ima Kemal za seboj, to se je pokazalo v turškem parlamentu, ko je za zaupnico njegovi zunanji in notranji politiki glasovalo okrog 200 poslancev, proti pa 20.

Turčija se modernizira, vendar gre k novi boljši dobi le stopnjema. Uvidevajo pa Turki vedno bolj, kako nezadostna za življenje je njihova mohamedanska religija.

Potovanje čez morje v rakvi. V San Francisku so bili uradi, ki imajo kontrolirati priseljevanje, opozorjeni, da se na vzhodnoazijskem parniku skrivajo Kitajci. Ko je ladja priplula v pristanišče, so vse prostore in kote temeljito preiskali in prebrskali, ali o Kitajcih ni bilo ne duha ne sluha. Nekemu uradniku se je pa na 11 raket nekam sumljivo zdelo, in zato je dal eno odpreti. In glej! V rakvi je ležal Kitajec, ki je bil sicer po mrliško oblečen, ampak ne mrt, pač pa uren kakor večerica in se bliskoma postavil iz ležečega položaja na noge ter debelo gledal okrog sebe. Seveda so tudi uradniki debelo gledali. Ko so odprli še ostale krste, se je pojavil isti prizor. »Umrli« Kitajci so se živeli med vožnjo s hrano, ki so imeli v blazinah. Vsi ti »rajniki« so bili aretirani.

Kuharski učence iz kraljevske hiše. Major Fakuda, svak japonskega cesarja, je opravil do zadnjih dni kuhinjska dela incognito v kuhinji Waldorf-Astoria hotela v Newyorku. Izvežbati se je hotel tamkaj za rovo službo, ki jo nastopi v svoji domovini. Postavljen bo namreč za upravitelja japonskih cesarskih železniških kuhinj. Pri odhodu iz hotela se je šele kuhinjskemu načelniku izdal, kdo pravzaprav je.

Velikanski zvon »Liberty Belle« bo mogočno pel na razstavi, ki jo bodo priredili prihodnje leto v Filadelfiji. Zvon z ogradjem, na katerem bo visel, bo visok kakor šestnadstropna hiša in bo na njem žarelo 20.000 lučic.

Naznanila.

Ljudski oder v Ljubljani ima novo burkodenodjanko, ki je precej dolga in se lahko igra tudi v dveh dejanjih. Imenuje se »Njegova edina hči«. Igra je zelo dobra, polna smeha, primerna za zabavo večere, pustne prireditve itd. Našim odrom jo priporočamo. Izposodi se lahko takoj.

Redni sestanek društva »Trenost« v Ljubljani se bodoči terek ne vrši. Zato se pa vrši dne 31. dec. 1925. praznovanje Silvestrova večera. Ustanovni občni zbor »Trenost« se vrši 10. januarja 1926 v higijski točilnici na velesesju.

Društvo »Sočac« v Ljubljani vošči vsem članom in prijateljem: veselo božično praznike ter vabí obenem vse na običajen družabno prijateljski večer na »Silvestrovo« k »Levici«. Prihodnje predavanje se vrši 2. januarja 1926 ob običajni uri.

Prostovoljno gasilno društvo Laverca priredi božično veselico dne 26. t. m. v prostorih g. I. Ogrina na Laveri. Začetek veselice ob 15. uri. — Ker je čist dobiček namenjen za nabavo gasilnega orodja vabi k obilni udeležbi odbor.

Dopisi.

Smartno pri Litiji. V soboto je zapihal nena- doma močan jug, ki je pobral zlasti po cesti ves sneg. Na dnu je osajal sneg. V soboto 19. t. m. zvečer je na tako opolzkoli poti na razpoju iz Smart- na proti Litiji padla gđ. Marinka Debelkova, hčerka tukajšnjega nadučitelja, in si zlomila roko. — Katoliško prosvetno društvo priredi na dan sv. Stefana v Društvenem domu ob treh popoldne bo- žičnico. Vprizori se igra Logarjeva sinova. Med od- morom bo pet pevski zbor.

Litija. V nedeljo se je zaključil desettedenski gospodinjstvi tečaj na tukajšnji ljudski šoli z raz- stavo raznih ročnih del in pecivom. Razstava je bila odprta cel dan ter je bila zaključena s čajanko ob štirih popoldne. Zanimanja za razstavo je bilo obilno. Uspeh gospodinjstkega tečaja je lep.

Izpred sodišča.

Napad »Kmetijskega lista« na slovenske du- hovnike parlamentarce, politike in žurnaliste.

Franc Gabrovšek, tajnik Slovenske ljud- ske stranke v Ljubljani je vložil proti Albinu Prepeluhu, časnikarju v Ljubljani po svojem zastopniku odvjetniku g. dr. Brejcu sledečo obtožbo.

Albin Prepeluh je v štev. 41. »Kmetijskega lista« od dne 16. septembra 1925 s svojim pod- pisom objavil članek: »O dobrih in slabih du- hovnikih«, katerega del se glasi: »Pokvar- jeni duhovniki... za dobre duhovnike pa nimajo onih, ki nočejo opravljati poslov dušnega pastirstva, ker je služba pretežka in preveč slabo odškodovana, pa se zaradi tega pod plaščem branilcev vere, skrivajo bodisi v parlamentarnih klubih, tajništvih političnih strank, uredništvih političnih listov i. t. d. V tem se skriva takozvani politični klerikalizem, ki ga... tudi ljudstvo zaničuje« in s tem pri- občil in raznesel nekaj neresničnega, kar bi ugodilo časti, dobremu imenu in družabnemu ugledu zasebnega tožitelja Franca Gabrovška škodovali. Zagrešil je s tem kleveto v smi- slu čl. 52 tisk. zak. in naj se po členu 56 istega zakona kaznuje in obsodi v plačilo odškodnine in pa odloči, da se mora sodba ob obsejence- vih stroških natisniti v »Kmetijskem listu«.

Razlogi.

Toženec priznava, da je inkriminirani član- nek spisal in objavil, zagovarja pa se, da ni mislil name, temveč da je razglabljal samo teoretično o duhovskem poklicu, odnosno o odnosih duhovnika do javnega življenja in postavljal samo antitezo med siromašnim po- deželskim župnikom in kaplanom, njih trdim toda idealnim delom in nezadostnimi prejemki na eni strani, ter med dobro plačanimi uredni- kom in poslancom na drugi strani. Toda to so zgolj jalovi izgovori, kar dokazuje že samo besedilo, način diktacije, ton in tendenca celega članka. Članek je neopretrgana politična fili- pika proti Slov. ljudski stranki in zlasti proti duhovnikom, ki so v tej stranki kot poslanci ali uredniki. Napadalo se imenoma duhovniki poslanci: dr. Korošec, dr. Hohnjec, dr. Kulovec, Smodej, Skuli, Klekl. Na- pada se imenoma urednik »Domoljuba«, du- hovnik Zabret. Toženec napada te du- hovnike samo radi tega, ker se udeležujejo v vrstah stranke SLS. Ne odreja jim pravice udeleževanja javnega življenja, on zameri to samo nim, ki ne pripadajo njevoji politični struji. Zupnika Barleta celo hvali, to pa le, ker je pohvalil župnik Barle »Viteze Boga ne- bes in zemlje«, ki stoje v toženevi stranki. Tudi on vabi prav ganljivo duhovnike za po- litično torišče svoje stranke. Iz tega sledi, da toženec ne zastopa stališča, da naj se duhov- niki udeležujejo samo v cerkvi in služijo samo svojem poklicu, kateri da se s posvetnimi po- sli ne sklada. On jemlje prav konkretno Slov. ljudsko stranko kot svojo nasprotnico na piko. In ker se v SLS naravno polajujejo zelo po- gošto tudi duhovniki naperja toženeč svojo kri- tiko baš na politične delavce, ki jih v teku svojega članka individualno navaja. Pa tudi kolikor jih imenoma ne navaja, hoče toženec s temi v SLS delujočimi duhovniki obračunati. SLS ima šest duhovnikov poslancev v narodni skupščini, dva duhovnika sta urednika listov in dva tajnika sta tudi duhovnika. Nobena druga stranka v celi Jugoslaviji nima duhov- nika tajnika, če je morda še kje duhovnik ured- nik lista, mi ni znano. Katoliškega poslanca duhovnika razum onih od SLS tudi ni v par- lamentu. Sploh se ves članek o dobrih in sla- bih duhovnikih bavi samo z duhovniki v Slo- veniji. To kaže že povod članka, to je znani Radičev napad na slovensko duhovščino, ki ga radi za izhodisce svojih izjavljanj. To kaže tudi zadnji podnaslov »SLS, cerkev in duhovniki«. Tu pravi članek izrecno »V kulturno politič- nem posledu pa ni večje nesreče, kakor če duhovniki zamenjajo cerkev s politično stran- ko, ki je navadno kratkodobna, če zamenjajo cerkev z judovskim templom. Pri nas izleđa, je tako« — Jasnno je, da toženec ni nameraval podati samo teoretičnega razglabljanja o dol- nostih duhovskega stanu. V sredi teh izjavljanj pa se nahaja napad, ki je predmet tožbe. Temu napadu je dal značilen naslov »Pokvarjeni du- hovniki...« S tem je že izrekel svojo sodbo nad duhovniki. Ti duhovniki so mu pokvar- jeni. On sam pravi: »Pokvarjen človek ni ni- kjer dober, naravnost slab pa je pokvarjen du- hovnik« in nato on še pove, katere duhovnike ima za pokvarjene. Pravi namreč, da so to tisti, ki beže iz dušnega pastirstva, ker jim je pretežko in nemalo nose in zato padajo na politično torišče, čes iz skrbi za vero, dočim se v resnici samo zaradi stanovske lenobe in osebnega koristilstva skrivajo v parlamentu ali uredništvih listov in tajništvu strank. V po- stavljanju teh duhovnikov pravi, da se skriva politični klerikalizem, ki ga tudi ljudstvo zani- čuje. Podtika duhovnikom nečestna dejanja, da beže iz svoje poklicne službe v politiko, ki jim nudi boljše eksistencijske pogoje in kot po- litiki uganjajo hinarčevanje, ko se false izdajajo za branilce vere. Taki očitki znajo duhovni- kom na njihovi časti in ugledu težko škodo- vati. V tem slučaju so osebe, na katere leti očitki, označene kot duhovniki, ki so obenem ali parlamentarci ali uredniki listov ali tajniki strank. Ta označba je jako natančna. Jasnno je torej, da sem k tožbi legitimiran. Slučaj je ti- pičen za uporabo čl. 55 tisk. zak. Dokazna res- nice toženeč ni nastopil.

Po prebrani obtožnici in kratkem posve- tovanju je poudarjal dr. Brejc, da to ni več kritika razmer in da bi se tudi ne smel zaleta- vati v pravice posameznih ljudi. Kritika ne sme biti izjava. Danes je dovolj obtoženec nekam splošno. O tem ima pač vsak svoje mnenje, toda povedati ga mora tako, da ne žali. Ta pa je govoril o konkretnem strankarskem, poli-

tičnem delovanju duhovnikov. Gre zato, ali je pisal tako, kakor se sme in če je podan ob- jektivni dejanski stan žalitve. Že naslov »Po- kvarjeni duhovniki«, je čudna sodba. Očita jim, da nočejo delati, da se skrivajo pod pla- ščem vere in parlamentu ali v uredništvih. Go- vorjeno je konkretno in to je brezdvomno žal- livo. To pa ni samo kritika. Vsak, ki je bral, je takoj vedel na koga leti. Na podoben način se lahko vsak dan drugega napada. Nazadnje pa se reče: »Jaz sem le teoretično govoril!« Zato predlagam obsodbo.

Zagovornik dr. Marušič pa je poudar- jal, da ni imel toženeč namena žaliti. Povedal je le, da je duhovniku mislila duhovniški pose- lverki in ne posvetni poklic. Pravi, da je to hinarčevanje, ker politika nima z vero nič op- raviti. Politična stranka brani gospodarstvo, ne pa vere. Pravi, da duhovnik ne spada na po- litično torišče, ker tam mu ni treba braniti vere. To vse je samo kritika.

Po kratkem posvetovanju je razglasil pred- sednik senata viš. sod. svetnik Anton Mla-

dič sodbo, s katero je bil Prepeluh oproščen in sicer iz razlogov, da obtoženec prizna kar je pisal, sodišče pa je mnenja, da se dotični dopis drži meje dopustne kritike. Nedostaja torej subjektivnega momenta, in označena oseb- a, članek je presplošen. Zastopnik dr. Brejc je prijavil ničnostno pritožbo in prosil za pre- pis sodbe, tako, da se bo imelo priliko pečati s to zadevo še tudi višje sodišče.

ARGUS

je naš najboljši domači informacijski zavod imo v vseh mestih zanesljive poverjenike daje informacije o vsem, posebno pa te o imovnem stanju denarnih zavodov trgov- sko-industrijskih podjetij in privatnih oseb ove informacije so točne, izčrpe in brze se nahaja v Vuku Karadžića ul. 11. Beograd ov telefon je 6-20, a brzojavni naal. Argus

Gospodarstvo.

Produkcija premoga v Sloveniji

Ljubljana, 22. dec. 1925.

V zvezi s podatki o produkciji rud in o topilniški produkciji Slovenije v mesecu ok- tobru t. l. podajamo danes podatke o pro- dukciji premoga v mesecu oktobru 1925.

Nakopanih je bilo ta mesec 171.057 ton napram 169.170 tonam v septembru letos in 168.007 tonam v oktobru lanskega leta.

Skupno je torej v prvih desetih mesecih t. l. znašala produkcija premoga v Sloveniji 1.518.621 ton, medtem ko je bila v prvih de- setih mesecih lani 1.564.051 ton. V ilustracijo navajamo še podatke za prvih deset mesecev leta 1923; takrat je bilo produciranih 1 milijon 378.370 ton.

Od množine nakopane v oktobru 1925 in od zalag dne 30. septembra t. l., ki so zna- šale 65.109 ton, so oddali premošgovniki sle- deče količine (v tonah; v oklepajih podatki za september 1925): Železnicam 66.726 ton (74.922), industriji 51.371 (49.878), raznim 22.459 (15.422); izvozili so v inozemstvo 11.102 (11.689) ton; sami so pa porabili 14.692 (13.464) ton. Skupno so torej oddali 166.259 (165.376) ton premoga.

Ker je množina oddanega premoga bila manjša kakor produkcija, so zaloge pri pre- mošgovnikih narasle. Začetkom oktobra je bilo na zalogi samo 65.109, dne 31. oktobra 1925 pa že 69.907 ton. V teku oktobra so torej zaloge narasle za približno 5000 ton. Sedanje stanje zalag je rekordno.

V oktobru je zabeležiti zaradi bližajoče se zime naraščanje prodaje raznim strankam; ta premog je predvsem namenjen za kurjavo.

Statistika beleži nadalje, da je bilo v oktobru pri premošgovnikih zaposlenih po- vprečno 12.453 delavcev in paznikov, kar po- meni napram stanju v septembru (12.377 de- lavcev in paznikov) neznatno povišanje.

Kartel petrolejske industrije v Jugosla- viji. Kakor poročajo iz Zagreba, stojimo pred ustanovitvijo kartela industrije in trgovine s petrolejem v Jugoslaviji. Pogajanja med za- stopniki posameznih podjetij so napredovala tako, da je ustanovitve interesne zveze pri- čakovati v kratkem.

Avstrijski državni dolg. Avstrijski držav- ni dolg znaša po najnovejših podatkih 2482 milijonov šilingov in se je v teku leta 1925. povečal za 46 milijonov šilingov. Strčki za ta dolg so proračunani za leto 1926. na 155 milijonov šilingov. Od posojila Zveze narodov je Avstrija dobila dosedaj 880 milijonov šilingov.

Lepo in okusno pecivo dosežete le z uporabo praška za pecivo in vanilin sladkorja znamke ADRIA

Vlad. Pušenjak:

Komericalizacija državnih rudnikov.

V ministru za šume in rude se je se- stala posebna komisija, ki je izdelala predlog za komericalizacijo državnih rudnikov, kate- rega je predložila Narodni skupščini. Povod za to je dalo dejstvo, da nesrečni birokratiem onemogoča uspešno delo drž. rudnikov in jim jemlje konkurenčno močnost. Da moremo predlog stvarno presoditi, je treba poznati po- ložaj naših rudarskih podjetij, ki je mero- dajne konge privedel do tega, da so začeli raz- misljati o sredstvih, s katerimi bi preprečili propad drž. rudnikov in pridobili za drž. bla- gajno več dohodkov. Gre se predvsem za drž. premogovnike, ostala rudarska podjetja so šele v povojih, zato bomo razpravljali samo o premogovnikih.

Proizvajanje premoga.

Proizvajanje premoga se je v drž. rudni- kih od l. 1920 naprej, ko so se odstranile posledice vojske in izvršile rarne investicije, povečavale od leta do leta. V budžetski dobi 1920-21 je znašala 12.49 milijonov kvintalov 1921-22 je znašala 13.24 milijonov kvintalov 1922-23 je znašala 14.08 milijonov kvintalov 1923-24 je znašala 15.78 milijonov kvintalov

Vseled ureditve prometa, ustanovitve no-

Borze.

Dne 22. decembra 1925.

Denar.

Zagreb. Budimpešta (7.90—8), Berlin 13.275 —13.475 (13.375—13.475), Italija 226.55—228.95 (226.49—228.89), London 272.76—274.76 (272.74—274.74), Newyork 56.064—56.664 (56.06—56.66), Pa- riz 210—214 (212—216), Praga 166.23—168.23 (166.275—168.275), Dunaj 7.9160—8.0160 (7.906—8.006), Curih 10.86—10.94 (10.855—10.935).

Curih. Beograd 9.185 (9.185), Budimpešta 72.50, Berlin 123.30, Italija 20.89 (20.90), London 25.13 (25.1125), Newyork 518 (517.75), Pariz 10.15 (19.65) Praga 15.34 (15.3375), Dunaj 72.95 (73), Bukarešt 2.40, Sofia 3.775, Varšava 55, Amsterdam 207.95, Bruxelles 23.46.

Dunaj. Devize: Belgrad 12.5225, Kodanj 175.04, London 34.285, Milan 28.48, Newyork 706.65 Pariz 26.17, Varšava 78.25. Valute: dolarji 712, fr. frank 26.17, lira 28.88, dinar 12.56, češkoslovaška krona 20.915.

Praga. Devize: Lira 136.07, Zagreb 59.63, Pa- riz 125.675, London 163.55, Newyork 13.70.

Vrednostni papirji.

Ljubljana. 7% invest. posoj. 78—79, zaklj. 78.50, vojna odškodnina 322.327, zastavni listi 20—22, kom. zadolžnice 20—22, Celjska 200—205, zaklj. 202, Ljublj. kreditna 210 den., Merkantilna 100—104, Praštediona 950 bl. Slavonska 49 den., Kred. zavod 175—185, Strojne 125 den. Vevče 120—125, Stavbna 100—110, Šešir 115—120, zaklj. 115.

Zagreb. 7% invest. posoj. 77.50—78, vojna od- škodnina 321—322, dec. 321—322, jan. 315 den., Hrv. esk. 119—119.50, Kred. 133—135, Hipotekna 63.50—64, Jugobanka 108—109, Praštediona 942—945, Ljublj. kreditna 210 den., Srpska 144—146, Eksploatacija 40—43, Šeferana 430—440, Nihag 89 bl., Gutmann 330—355, Slavex 140—148, Slavonija 43—44, Trbovlje 300—325, Vevče 120 den.

Dunaj. Podon.-savska-jadr. 65.6, Zivno 78.1, Kranjska industrijska 285.1, Trbovlje 39.9, Hrv. esk. 13.2, Leykam 14.9, Jugobanka 13.3, Avstr. tvornice za dušik 18.0, Mundus 87, Slavonija 53.

Blago.

Ljubljana. Les: Bukova drva, 1 m dolžine, suha, fco nakladalna postaja 2 vag. 21.50—21.50 zaklj. 21.50, hrastovi hlodi od 80 cm prem. naprej, od 2.50 m dolžine naprej, fco naklad. post. 1 vag. 450—450, zaklj. 450, smrekove deske, 25 mm, III. vrsta, fco meja 1 vag. 460—460, zaklj. 460, hrastovi neobrobjeni plohi od 90 do 130 mm, eventual. z nekaj kom. 80 mm, od 2.50 m naprej, I, II, fco vag. Postojna tranz. 1 vag. 1200—1200, zaklj. 1200, hrastovi neobrobjeni plohi, popolnoma zdravi, 90, 110, 130 mm deb., od 3 m dolž. napr in 25 cm ši- rine naprej, monte, fco meji 10 vag. 1100—1100, zaklj. 1100, smrekovi remeljani, 30-60 in 50-60, mon- te, fco Postojna 1 vag. 570—570, zaklj. 570. — Zi- to in poljski pridelki: Pšenica domača, 76-77, fco sov. post. 300 bl., pšenica baška, fco vag. naklad. post. 1 vag. 285—285, zaklj. 285, koruza, umetno sušena, fco vag. naklad. post., za januar 10 vag. 155—155, zaklj. 155, koruza, umetno sušena, fco vag. Novi Sad 160 bl., koruza nova, času primerno suha, fco vag. naklad. post. 125 bl., ajda, domača, fco vag. slov. post. 255 bl., proso domače, fco vag. slov. postaja 200 bl., proseni otrobi, nez- mleti, fco vag. medjimurska post. 85 bl., proseni otrobi, zmleti, fco vag. medjimurska post. 110 bl., kisljo zelje, b-n, sodčki po 50 kg, fco vag. Ljubljana 200 bl. — Stročnice in semena: Fižol beli banat, fco vag. naklad. post. 200 bl., brinje itali- jansko, fco vag. Ljubljana 375 bl., laneno seme, fco vag. Ljubljana 550 bl. — Mast, slanina: Mast gar. svinjska, v sodčkih po 50 kg, neto, fco sod, fco vag. naklad. post. 2100 bl. — Vino, žganje: Slivovka 50%, fco vag. Postojna tranz., sod posebej za 100 litrov 1600 bl.

Tvrdka LOŽAR in BIZJAK

Ljubljana — Sv. Petra cesta 20

priporoča za božično darilo vsakovrstne obleke, suknje, klobuke in drugo močno blago.

K temu pride še dnevno 100 vagonov pre- moga iz Pečuha in Bolgarije, katerega dobimo na račun reparacij.

Naši rudniki trpe močno vsled konkurence iz inozemstva. Angleški premog je okupiral obalo Jadranskega morja, šleski premog in premog iz Avstrije in Ogrske povzročajo močno konkurenco našemu premogu.

Stroški proizvodjanja.

Ko se je znižala uporaba, ko je nastopila hiperprodukcija, so to najhujše občutili drž. rudniki, kateri so bili prisiljeni omejevali pro- dukcijo, katere je v l. 1924-25 padla na 13.64 milijonov kvintalov, na produkcijo l. 1921-22. Zmanjšanje produkcije je dovedlo do povečanja proizvodnih stroškov, v istem času pa je trebalo povrh še znižati cene, da se pri- dobe novi, oziroma vsaj obdržati stari kupci. Povprečne prodajne cene za 100 kg premoga iz državnih rudnikov so bile sledeče:

	L. 1923-24	Leta 1925	Določene v budžetu za 1926-27
V Bosni	21.84 Din	20.87 Din	19.10 Din
V Vrdniku	34.80 Din	24.45 Din	31.— Din
V Velenju	13.54 Din	12.07 Din	12.— Din
V Zabukovci	27.38 Din	27.21 Din	27.— Din
V Senj. rud.	31.66 Din	34.69 Din	30.75 Din

Proračunsko leto 1924-25 so končala drž. rudarska podjetja z znatnim čistim dobičkom, a v zadnjem času, odkar so se meseca julija ponovno znižale cene premoga, so se razmere tako poslabšale, da je obstoj teh podjetij ogro- žen, ako se v najkrajšem času ne izvrši teme- ljita reorganizacija uprave, ako se ne postavijo na strogo trgovsko stališče.

Glavne ovire za napredek drž. podjetij.

Največja ovira je način budžetiranja. Me- seca avgusta se je predložil budžet za rudnike, kateri se odobril za leto 1924-25 in še velja danes, a predno je prišel v Narodno skupščino, so se znatno zmanjšali v finančnem minist- rstvu vsi izdatki, a povečali v toliki meri do- hodki, da so se morale povečati cene premogu. Karakteristično je, da so se v tem času proiz- vodni stroški poskočili za okroglo 80 odstot. Proizvodni stroški so znašali za 100 kg pre- moga leta 1922 leta 1925

	leta 1922	leta 1925
v Bosni	9.70 Din	17.27 Din
v Vrdniku	19.09 Din	31.26 Din
v Velenju	7.21 Din	13.02 Din
v Zabukovci	15.34 Din	28.37 Din
v Senj. rudniku	—	46.81 Din

V vseh rudnikih, razen v Bosni so proiz- vodni stroški l. 1925 večji ko prodajna cena za 100 kg premoga, dočim so l. 1922 prodajne cene premoga znatno presegale v vseh rud- nikih proizvodne stroške.

Zakon o državnem računovodstvu ote- škoča upoštevanje razmer na svetovnem trgu, prodajo izdelkov po trgovskih načelih, dobavo materiala, investicij, instalacij itd. Organizacija državne uprave v obče je neprimerna za vo- dstvo kakih podjetij, ker ne dovoljuje krediti- ranja, uvaževanja pocenitve na svetovnih trgih, ne rešuje radi mnogih instanc naglo vse zadeve, se ne briga za nastavljanje prvost- nih strokovnjakov, ki bi dajali inicijative, vobče onemogoča okretnost in trgovski duh, ki je za vodstvo rudarskih podjetij neobhodno potreben. Način amortiziranja investicij otežkoča položaj državnih podjetij, ker mo- rajo vsako investicijo v polnem obsegu amortizirati v enem letu ter s tem znatno povečati proizvodne stroške. Boj s pri- vatnimi podjetji doma in v inozemstvu je ne- cev, neomejena svoboda proti delu, polni formalnosti, instanc in odobrenj, proti delu, katero preveča strah pred odgovornostjo. Jasno je, da so podlegla tej borbi državna podjetja, o čemur pričajo ogromni kupi ne- prodanega premoga in železa v državnih po- djetjih, priča prisilna redukcija proizvodnje in delavstva, priča znižanje cen premogu in rudi.

Skraini čas je, da se organizirajo državna rudarska podjetja na taki podlagi, da bodo po- boljšale tehnično delo v rudnikih, povečale produkcijo in, kar je glavno, da bodo izdržala i najmočnejšo konkurenco privatne rudarske industrije. Ta nova organizacija mora temeljiti na modernem, aktualnem načelu privatne trgo- vine in industrije.

Načela nove organizacije.

Glavno načelo je: državna rudarska po- djetja morajo ostati državna last, ne smejo se prodati iz strokovno-tehničnih, socialnih, pro- metnih, nacionalno-ekonomskih in vojnih inte- resov.

Vsi navedeni interesi se bodo mogli le tedaj štiti, ako je država kot podjetnik v ure- jenih finančnih in političnih razmerah, ako iste ne vodijo samo fiskalni interesi. Ako so preveč upoštevajo fiskalni interesi, se zane- marjajo potrebne investicije, ki povzročijo teh- nično nazadovanje in nerentabilnost, katere kapitalisti zmanjšajo potom brezobzirne, ro- parske eksploatacije (Raubbau) rudnikov, ne oirajajo se na strokovne interese in na tra- janje eksploatacije.

Ni manj važno je drugo načelo, ki obstoji v tem, da naj dobe drž. rudarska podjetja po- polno svobodo pri eksploataciji v strokovno-

	Leta 1913	Leta 1924
je znašala proizvodnja v		
Srbiji	311.365 ton	688.505 ton
Bosni	800.000 ton	1.118.949 ton
Hrvaški	250.000 ton	340.183 ton
Sloveniji	1.471.007 ton	1.897.855 ton
Dalmaciji	ni podatkov	129.147 ton
Pečuhu	700.000 ton	— ton
Skupno	3.532.000 ton	4.183.639 ton

tehničnem in trgovskem oziru pod strogo kontrolo posebnih organov in javnosti, da bodo sposobna za konkurenco s privatnimi podjetji v borbi s trgovskim duhom, iniciativo, elastičnostjo in rutino zasebne rudarske industrije.

Kontrola strokovnega in komercialno-financijskega poslovanja drž. rudarskih podjetij mora biti čim večja, a ne sme biti preventivnega značaja, temveč naknadna, ne sme izključevati kontrolo javnosti. Kontrola ne sme biti taka, kakor je bila do sedaj, da ovira iz formalnih razlogov normalno delo podjetij.

Zadnje načelo je, da se mora rudarskim podjetjem omogočiti nemoten tehničen razvoj potom novih investicij, za katere se do sedaj ni dosti storilo, da se produkcija čim racionalneje vrši in poveča, da mora podjetje izdržati čase slabih konjunktur.

Skoro vse evropske države so po svetovni vojski poskušale komercializacijo svojih rudarskih podjetij, da ista osvobode spon drž. birokracije, budžeta in drž. računovodstva.

Zakoni o komercializaciji v Avstriji, Češkoslovaški, Nemčiji in Madžarski.

Republika Avstrija je dne 5. avg. 1919 izdala zakon pod naslovom »Gesetz über gemeinwirtschaftliche Unternehmungen« (zakon o splošno-gospodarskih podjetjih), ki vsebuje predpise o obliki komercializacije in načinu poslovanja teh podjetij. Predpisi so slični predpisom za delniške družbe in so na temelju tega zakona komercializirana ravna državna, deželna in občinska podjetja, kakor vojni arzenali, smodnišnice, rudniki itd., od katerih so se nekatera last v najem, večina pa prešla v privatno last v upravo, ker ima država le mali del delnic v svojih rokah.

Češkoslovaška je l. 1922. izdala zakon o komercializaciji vseh drž. gospodarskih podjetij in ustanov in je ta zakon spopolnila s posebno uredbo. Glavna načela tega zakona so:

1. Vsa državna gospodarska podjetja in ustanove, kakor državne tiskarne in državni presbiri, vojna fabrika aeroplanov, tobačna režija, pošta in telegraf, drž. železnice, drž. šume, drž. rudniki, drž. kopališča se ne stavijo v državni proračun z bruto-izdatki in bruto-dohodki, temveč samo s čistim dobičkom ali datacijo za izgube.

2. Ublaženi so predpisi zakona o drž. računovodstvu in o kontroli, uvedena je naknadna kontrola.

3. Drž. gospodarska podjetja in ustanove so pod vodstvom upravnih odborov ali direktorijev, v katerih sede najvišji strokovni uradniki, ki vrše posle na podlagi posebnih pravilnikov, izdanih od resornih ministrov.

4. Kreditne operacije za obratni kapital in investicije izvršuje finančni minister v sporazumu z resornimi ministri, a po odobrenju parlamenta. Za l. 1926. so se odobrila v fin. zakonu investicijska posojila v znesku 871 milijonov čk, za katerih pokritje se stavi vsako leto v proračunu le vsota, dovoljna za obrestovanje in amortizacijo.

Ta zakon ni v Češkoslovaški dosegel želenih uspehov, zato se poklicani faktorji trudijo, da početo komercializacijo izpopolnijo s tem, da pritegnejo i privatno iniciativo.

V Nemčiji, v državi Pruski, se je l. 1923. izdal poseben zakon o komercializaciji na podlagi določb trgovskega zakona, po katerem je dala država vsa drž. rudarska podjetja za 100 let v zakup posebni delniški družbi, katere akcije obdrži resorni minister, ki more del akcij odstopiti državi. Država ostane lastnica i nadalje, a trgovska oblika delniške družbe se je izbrala kot najpripravnejša. Komercializacija je v Prusiji najbolje uspela in veljajo komercializirana pruska podjetja kot

vzor rudarske tehnične popolnosti in racionalne eksploatacije ter so važen regulator tržnih cen za produkte rudnikov. Izključen je vsak vpliv političnih strank in narodnih poslancev na poslovanje komercializ. podjetij, parlamentu se predlagajo samo rač. zaključki in poročila o delu podjetij.

V Madžarski so drž. rudarska podjetja in nekatere druge gospodarske ustanove komercializirane s sodelovanjem zasebnega kapitala v mnogih akcijskih družbah, v katerih prevladuje privatna uprava in iniciativa. Rezultati so do sedaj ugodni.

Vprašanje komercializacije se proučuje i v drugih državah, kakor Italija, Poljska, Rumunija in Bolgarija, pri nas se je v finanč. zakonu za l. 1922-23 v čl. 26 sprejela sledeča določba:

»Radi proučevanja racionalne eksploatacije vseh vrst drž. gospodarstva, kakor prometnih ustanov, šum in rudnikov, državnih tovarn in državnih posestev, se bo do tekom 15 dni, ko stopi ta zakon v veljavo, ustanovil parlamentarni odbor. Ta odbor mora proučiti način racionalne eksploatacije vseh vrst drž. gospodarstva, da postanejo bolj rentabilne.«

Oblika komercializacije.

Razpravlja se o sledečih možnostih komercializacije:

1. Prodaja drž. rudarskih podjetij vobče ne pride v poštev, ker je glavno načelo, da se drž. rudarski objekti ne smejo prodati; s prodajo bi se ne dosegel ugoden rezultat za državo, ker bi se tako lahko ne dobil domači kupec, ki bi razpolagal z znatnim kapitalom, potrebnim za nakup in nadaljevanje obrata.

2. Pri dajanju v zakup na daljšo dobo zasebnim interesentom se pojavljajo razne težave, ker je težko določiti primerno zakupnino na podlagi rentabilnosti podjetij, ker je nemogoče potem najboljše pogodbe zaščititi državno imovino, ker bi čimprej prišlo do sporov radi prevzeta objektov in inventarja ter obračuna njihove vrednosti.

3. Pustiti sedanja oblika uprave, a s posebnim zakonom osvoboditi podjetja določb zakona o državnem računovodstvu in glavni kontroli glede preventivne kontrole in glede plač določb uradniškega zakona, ne kaže, ker bi prišlo do spora z drugimi ministri in uradništvom v drugih resorih. Državna podjetja bi na ta način upravljala na trgovsko-industrijski bazi, a bi se ne mogla osvoboditi ostalih administrativnih predpisov, instančnih potov itd., kar bi vedno oteževalo delo in ubijalo iniciativo.

4. Mešana oblika komercializacije obstoji v tem, da država in privatna industrija, ali banke ali domači zasebni interesi ustvarijo posebno delniško društvo v svrhu skupne uprave, eksploatacije in financiranja drž. rudarskih podjetij na ta način, da se prečeni vrednost državnih rudnikov in da zasebni kapital sodeluje v gotovim odstotku delniškega kapitala. Da i država zadržuje odločujoči vpliv, treba da obdrži vsaj 51 odstotkov akcij.

Slična mešana oblika komercializacije obstoji v Bosni, kjer je l. 1895. država pretvorila železarno v Varešu v akcijsko društvo za dobo 50 let, a je obdržala nadalje upravo in eksploatacijo rudnika, vodila isto na birokratski način ter povzročila, da ni ta način dovedel do zaželenega uspeha.

5. Upravo in vodstvo eksploatacije lahko država odstopi neki juridični osebi proti določeni denarni odškodnini tako, da bi juridična oseba kot pooblaščenec ali poslovođa vodil podjetje v imenu države. V tem slučaju bi država ne imela nobenega vpliva na sestavljanje letne bilance, katere bi mogla biti neiskrena in bi ne vsebovala potrebnega podrobn. pregleda

imovine; pri bilansiranju bi lahko nastale težave glede odpisa od vrednosti objekta in inventara, glede prenosa dela dobička itd. Tudi ta oblika ni primerna za državna rudarska podjetja, kar se je v praksi pokazalo v Bosni in Hercegovini, kjer je bila država pooblaščenca, da vodi posle za račun rudarske zadrage »Bosina«, ustanovljene l. 1881.

6. Neoportuno bi bilo v smislu rudarskega zakona za Bosno in Hercegovino ali avstr. rudarskega zakona pretvoriti državna rudarska podjetja v rudarsko zadrugo (Gewerkschaft), ker ista posluje od nekdaj pod nadzorom rudarske policijske oblasti — ker mora pojedini zadrugar pokrivati nanj odpadajoči del deficita, ker je deležen čistega dobička, ker je oblika »rudarske zadrage« zastarela in ne odgovarja načelom modernih trgovskih zakonov. Radi neugodnih določb rudarskega zakona se obstoječe rudarske zadrage kakor n. pr. Trbovlje pretvarjajo v delniške družbe.

7. Tudi oblika zadrage z omejenim ali neomejenim poročtvom je neprimerna, ker zadrage po svoji pravni formi, strukturi in namenu ne odgovarjajo potrebam industrijskih podjetij, ker oblika zadrage ne odgovarja podjetjem, ki imajo več ali manj kapitalističen značaj, katerih namen je doseči lepe dobičke.

8. Kot poslednja oblika za reorganizacijo državnih rudarskih podjetij preostane še delniška družba v kateri bi država bila lastnica vseh delnic. Oblika delniške družbe nudi največjo svobodo a ob enem i možnost najtemeljnejše kontrole. Ker se pojavlja država sama kot ustanovitelj in jedini akcijski delniške družbe, bi bilo treba spremeniti srbski zakon o akcijskarskim društvima iz l. 1898, ki predpisuje za ustanovitev delniških družb 10 akcijski narjev.

Da bi delniška družba svoj namen dosegla, so potrebni sledeči predpogoji:

a) akcijski kapital družbe bi tvorila precejšnja vrednost realitet in nepremičnin z izjemo vrednosti zaloge rude.

b) država odstopi družbi vsa podjetja z inventarjem, realitetami, in pravicami rudarsk. zakona, vse ugodnosti in rudo - sledne pravice, vse državne deleže v rudarskih zadrugah, rudarskih in topilniških družbah, vsa podjetja, katere ima držav v zakupu.

c) družba ima pravico dajati v zakup posamezna podjetja zasebnikom ali novim delniškim družbam, pri katerih je udeležena družba.

d) družba prevzame vse zaloge rude, materiala in živil, da iz njih vrednosti in obrtnega kapitala v znesku 60 milijonov Din ustvari nov obratni kapital, katerega mora državi z 6 % obrestini vrniti v 15 enakih letnih obrokih.

e) Družba prevzame na se vse obveze države, ki se tičejo prevzetih podjetij.

f) Družba prevzame vse zaposleno osebje in vse obveze države napram njim, ima pa pravico, da tekom 1 leta stavi nepotrebno ali nesposobno osebje državi na razpolago.

g) Družba plača državi kot davek 1% bruto enak, ker so neenake moči, ki se bore. Na eni strani se bori trgovski duh zasebnika z birokracijo drž. podjetij, bori se elastičnost z okorelostjo, brzina in gibčnost s počasnostjo, in teras kapitalistov z ravnodušnostjo uslužben-prihoda, kakor ostali rudarski podjetniki v Srbiji, a se osvobodi vseh ostalih davkov, doklad i dajatev državnih in samoupravnih.

S posebno uredbo bi se naj v smislu čl. 49. ustave izdale podrobne odredbe o ustanovitvi te delniške družbe, resorni minister bi predložil pravila družbe v odobrenje in organiziral eksekutivno družbo z upravnimi in nadzornimi instancami.

Komisija za sestavo predloga o komercializaciji predlaga, da se komercializacija izvrši na podlagi ustanovitve delniške družbe.

Zdravje in sreča

Mamica in otročiček, vsa čista
dehtita žarita svežosti, okusna,
oskrbovana. Veselo zdravje se
smeje z lestečimi zobmi.

Dnevna gojitev s »Kalodontom«
je najsigurnejša pot, da obvaru-
jete lepoto in zdravje Vaših zob.

Član komisije g. L. Novak je predlagal
delno spremembo, ki obstoji v tem, da se osnu-
je delniška družba, v kateri ima večino ali
manjšino delnic država, ostanek pa se prepusti
privatnemu kapitalu. Namen te družbe bi bil,
da vzame v zakup in eksploatacijo državne
rudnike. V pogodbi z državo bi bilo treba zlasti
ugotoviti:

a) Prevzem uradnikov;
b) Ureditve eksploatacije na ta način, da
bo dovoljena le ona kapaciteta izkoriščanja,
katere objekti prenesejo, da se zaščiti trajna
produktivnost;

c) določitev investicij glede obsega, vred-
nosti in časa v naprej;

d) zasužuranje dosedanje kapacitete dela
v vseh rudnikih, tudi onih z manjšo rentabi-
liliteto, pod grožnjo razveljavanja pogodbe;

e) prehod investicij po končani zakupni
dobi brezplačno v last države;

f) zasužuranje minima dohodkov za dr-
žavo;

g) poleg nadzorstva rudarskih oblasti pri-
pada državi ingerenca na način razpolaganja
z objekti v rudnikih;

h) minister za šume in rude predpiše z
odobrenjem ministrskega sveta pogoje in pred-
lo. sporazumno z interesi-akcionari pravi-
la družbe.

Naše stališče.

Naša država je lastnica velikega števila
rudarskih in drugih podjetij, katere radi raz-
logov navedenih v prvem delu članka, konč-
ujejo poslovna leta z zgubo, odnosno z ne-
znatnim dobičkom, katerih finančni uspeh da-
leko zaostaja za uspehom sličnih podjetij, ki

Otroka kapitana Granta.

(Potovanje okoli sveta.)

Francoski pisal Jules Verne. — Poslovenil A. D.

Kako žalosten prizor! Kako nesrečno je šlo h koncu popotovanje, ki so je tako srečno začeli! Nič več niso iskali kapitana Granta. Avstralska celina, kjer ga ni, kjer ga nikoli ni bilo, ta avstralska zemlja je celo grozila s smrtjo tistim, ki so ga iskali. In ko pridejo pogumni rojaki na obalo, ne najdejo tam ne Duncana, ne tovarišev. S tujo ladjo se bodo morali vrniti domov!

Prvi dan so molčali in trpeli. Vsakih deset minut so se izmenjevali pri nosilnici. Vsi mornarjevi tovariši so se vrstili, ne da bi se pritoževali nad napori, ki jih je večala še neznosna vročina.

Prvi dan so prehodili samo pet milj. Zvečer so se utaborili pod šopom gumijevcev. Za večerjo so imeli ostanke živeža, ki jih ni odnesla voda. Odslej so se mogli zanašati le na majorjevo puško.

Noč je bila slaba. Začelo je deževati. Dneva kar ni hotelo biti. Nadaljevali so pot. Majorju se ni ponudila nobena prilika za strel. Žalostna krajina je bila hujša kakor pustinja, saj so se je izogibale celo živali.

Na srečo je Robert naletel na dropljino gnezdo. V njem je bilo ducat debelih jajec, ki jih je Olbinett skuhal v toplem pepelu. Ta jajca in nekaj zelišč, ki so jih nabrali med skalovjem, to je bilo vse kosilo, ki so ga zavžili dne 28. januarja.

Pokrajina je postala skoro neprehodna. Peščene ravnine so bile posejane z bodicami trnjeve rastline »spinifex«, ki ji pravijo v Melbourneu tudi ježevka. Trgala je obleko in praskala noge do krvi. Vendar pa pogumni ženi nista niti malo tožili. Hodili sta ju-
naško in vzpodbujali tovariše z besedo in s pogledom.

Zvečer so se ustavili na vzhodu gore Bulla-Bulla, na bregu potoka Jungalle. Njihova večerja bi bila strašno revna, da ni ustrelil Mac Nabbs veliko podgano, tako zvano »mus conditor«, ki je na glasu, da ima izvrstno meso. Olbinett jo je lepo spekel. Gotovo bi bil prekosil omega sebe in svoj dobri glas, če bi bila podgana vsaj tako velika kakor ovca. Pa kaj se hoče, zadovoljni so morali biti s tem, kar so imeli. Ogledali so jo do kosti.

Dne 23. januarja so se popotniki odpravili na-
prej, utrujeni sicer, pa še vedno neustrašeni. Obšli so goro in začeli hoditi po velikih travnikih, kojih trava so bile same ježice. Same igle, same bodice, da so si morali utirati pot sedaj s sekiro, sedaj z ognjem.

O kosilu seveda ni bilo nobenega govora. Ne morete si misliti kaj nerodovitnejšega, bolj pustega kakor je ta puščava, posejana s kremenčevim gruščem. Oglašati se je jela lakota, še bolj pa žeja. Pekoče solnce in gorak veter sta jo dala le še huje čutiti. Glenarvan in družina niso prehodili na uro več kakor pol milje. Če bo pomanjkanje vode in hrane trajalo še do večera, bodo pocepali spotoma, ne da bi se mogli še kdaj dvigniti.

Toda kadar nima človek ničesar več, ko je v naj-
večji sili, ko misli, da je napočila že zadnja ura, tedaj poseže vmes božja Previdnost.

Vodo so dobili v sečevališču, neke vrste votlih
sadežih, ki so bili napolnjeni z blagodejno tekočino in viseli z vej koralam podobnega grmovja. Bilo je toliko, da so se vsi pokrepčali. Čutili so, kako jih je pozivila.

Tudi hrano so dobili in sicer tisto, ki se ž njo
preživlja avstralski divjak, ko mu zmanjka divjačine. žuželk in užitnih kač. V suhi strugi je Paganell odkril rastlino, koje vrline je poznal iz popisovanja enega od tovarišev pri zemljepisnem društvu.

Ta rastlina se imenuje »nardus« in spada h krito-

semenkam. Podaljšala je življenje Kingu in Burkeju, ko sta blodila po puščavah avstralske notranjčine. Pod deteljici podobnim listjem nosi posušena semena. Ta semena so debela kakor leča. Če jih zmelješ med dvema kamenoma, dobiš izvrstno moko. Iz te moke so naredili tečen kruh, ki je vsaj za silo potolažil gladajočo lakoto. Rastlina je rasla na tem kraju v veliki množini. Olbinett je pridno zbiral posušena semena in jim preskrbel hrane za več dni.

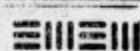
Naslednji dan, dne 24. januarja, je bil Mulrady že toliko pri močeh, da je sam prehodil del pota. Rana se mu je že popolnoma zacelila. Mesto Delegete je bilo oddaljeno še kakih deset milj. Zvečer so se utaborili na 149. poldnevniku, na meji med provincijo Viktorijo in Novim Južnim Walesom.

Že par ur je padala drobna, pa neprijetna
pršavica. Nikamor bi se ne mogli zateči, da ni John Mangles slučajno našel drvarsko kočico, zapuščeno in napol razpadlo. Pa vseeno so bili presrečni, da so našli ta rečni kup vej in bičja. Wilson je hotel zanetiti ogenj, da spečejo nardov kruh, zato je šel nabirat dračja, ki je ležala po tleh. Ko pa je hotel zanetiti ogenj, ni šlo in ni šlo. Ta les ima v sebi toliko glinastih snovi, da se ne vžge. Tako so torej imeli priliko spoznati negorljivi les, ki jim ga je bil omenil Paganell v svojem dolgem naštevanju avstralskih čudes.

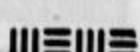
Treba se je bilo torej posloviti od ognja, zato tudi
od kruha in spati v premočni obleki. Zunaj pa se je smejal ptiček-nagajivček, skrit visoko v vejah, kakor da se posmehuje nesrečnim popotnikom.

Na srečo se je trpljenje Glenarvanove četice
bližalo koncu. Bil je že skrajni čas. Obe mladi ženi sta delali čuda junastva, toda njune moči so pešale od ure do ure. Nič več nista hodili, komaj da sta še lezli.

Drugo jutro so odpotovali z zoro. Ob enajstih s
zagledali vas Delegete v grofiji Wellesley, netdeset milj od Twofoldskega zaliva.

Priloga »Cirilove knjižnice« v Mariboru: 8. zvezek: Orcey Dušica Roman
I. del. 16 Din. 9. zvezek: Conan Doyle: V lilijski puščavi. Roman. 12 Din. 10. zvezek:
Berneti: Živ pokopan. Povest. 8 Din. 11. zvezek: Camelli: Izpoved socialist (Od socialist
do duhovnika). 16 Din. 13. zvezek: E. Lešnik: Sumi, šumi Drava. Critice iz mariborske
zgodovine. 5 Din. 14. zvezek: Ljubša: Slovenske gorice. 7 Din. KOL.

so v rokah zasebnikov. Državna podjetja so sledeča: Premogovniki: Senjski (Srb), Kreka-Ugljenik, Zenica Banjaluka, Kakanj, Maslovare, Mostar, Bukinje, Suhač (Bosna) Vrdnik (Hrv.), Velenje, Zabukovca (Slov.), železni rudnik v Varešu in Ljubli, solarne v Kreki in Simin-henu (Bosna), cinkarna v Celju, državna posestva v Belju in Topolovcu, državne tiskarne v Sarajevu, Beogradu in Cetinju, tovarne svile v Pančevu, Novem Sadu in Novi Kaniži, državna tkalnica preprog, državna delavnica za umetno obrt, državna tkalnica vezenin v Sarajevu, rudarska zadruga Bosnija.

Ne samo finančni interesi, temveč splošno državni interesi nujno vevajo, da se nevdružno stanje spremeni, da se vse ukrene, da se povzdigne rentabilnost državnih rudarskih podjetij. Izmed vseh predlogov komisije se more edino akceptirati predlog g. L. Novaka, ki jamči, da ostanejo drž. rudarska pod-

jetja last države, ki lahko da državi v novo osnovani delniški družbi večino in odločujoč vpliv, ki da možnost, da sodeluje privatni kapital in da pride do veljave privatna inicijativa, ki je največjega pomena za prospeh industrijskih podjetij. Potrebno je, da ima država večino delnic, četudi neznatno večino v novi delniški družbi, da more zabraniti pretirano izkoriščevanje konsumentov, uslužbenega delavstva in razdelitev prevelikih dividend. Odločno odklanjamo ustanovitve delniške družbe, v kateri bi bila država edini akcionar, ker bi to bilo podaljšanje sedanjega stanja v nekoliko spremenjeni obliki. Taka delniška družba bi bila partizanska institucija v rokah vsakokratnega ministra za šume in rude, ki bi gledal nato, da bi na ta ali na oni način stranka, kateri pripada minister, imela koristi od delniške družbe. Upravni in nadzorni odbor bi se po običajih v Beogradu me-

njal z vsakim ministrom, stalnost, kontinuiteta v vodstvu delniške družbe, ki je predpogoj za uspešno delo gospodarskih podjetij, bi se izizgavala. Isti slučaj bi bil glede vodilnega uradništva. Bati se je nadalje, svaričen vzgled nam nudi uprava monopola, da bi se v upravi in nadzorni odbor delegirali dobri strankarji vladajočih strank, a ne prvovrstni strokovnjaki. Komercijalizacija se zahteva tudi radi tega, ker država ni v stanju in ne bo v doglednem času v stanju dati potrebne kredite za investicije in instalacije na razpolago in je nujno potrebno, da se pritegne zasebni kapital. Zasebni kapital pa je mogoče le tedaj pridobiti za državna rudarska podjetja, ako se da prilika, da more zasebni kapital dobiti primeren odstotek delnic in s tem sodelovanje pri upravi podjetja.

Skraini čas je, da se izvede komercijalizacija državnih rudnikov in vseh državnih go-

spodarskih podjetij, zato pozdravljamo predlog in pričakujemo, da se bo komercijalizacija v najkrajšem času izvedla na način, ki bo v korist države, kakor tudi v korist državnih gospodarskih podjetij.

Meteorološko poročilo.

Ljubljana 305 m n. m. viš.

Normalna barometerska visina 736 mm.

Čas opazovanja	Barometri v mm	Termometri v C	Psihrometrična v C	Nebo, vetrovi	Padavine v mm
21./12. 21 h	727.9	3.9	0.4	obl. z.	
22./12. 7 h	753.4	3.5	0.4	obl. JV	2
22./12. 14 h	731.8	6.4	0.5	dež	

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica Din 1'30 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo višje. Za odgovor znamko!

Učenka išče mesto v

trgovini z mešanim blagom, kjer bi imela vso oskrbo. Najraje na delu. — Naslov se izve v upravnistvu pod števil. 8489.

Iščem DRUŽABNICO

za izkuh. — Naslov v upravi »Slovenca« pod števil. 8477.

Kmetijski fant

srednjih let, značajan, dobrega srca, s precejšnjim kapitalom, se želi priženiti na posestvo na Stajerskem. Le resne ponudbe z natančnim naslovom je poslati upravi lista pod šifro »Mirni dom« št. 8494. Tajnost zadržana.

Bukov in hrastov les

hlode za žago kupim vsako množino. — Ponudbe s ceno in navedbo množine ter termina dobave na naslov Ivan ŠISKA, tovarna parket — Ljubljana, Metelkova ul. 4.

KOKS - ČEBIN

Wollfova ulica 1/II. — Telefon 56

Brinjevo olje

kupuje vsako množino po najvišjih dnevnih cenah drogerije A. KANC sinova, Ljubljana, Židovska ulica 1.

30% popusta!

Radi razprodaje zaloge prvovrstnega toaletnega mila dobi vsak pri odjemu enega original. kartona 30% popust, dokler traja zaloga. A. LAMPRET - Ljubljana, Dunajska cesta 22. 8461

Zaradi pozne sezije pri vsakem klobuku

15% popusta

v modnem salonu

Stuchly-Maške

ŽIDOVSKA ULICA.

Kupci — pozor!

Naprodaj je lepa zbirka knjig

zabavnih in znanstvenih — med temi »Valvazore in več letnikov« Ljubljanskega Zvonca in »Dom in Svet«. — Istotam je tudi naprodaj dobro ohranjen harmonij. Cene ugodne. Natančna pojasnila se dobe pri g. Ivanu Debelaku, načelniku gasilskega društva v škofji Loki.

Najprimernejše darilo

so mali božični zabojčki s šampanjcem in z vinom v butilkah znamke

Clotar Bouvier

(Gornja Radgona)

Dobe se v vseh delikatesnih trgovinah v Ljubljani!

OBJAVA!

Po Jugoslaviji potuje neki VINKO OBROVAC, kateri se legitimira z našimi starimi, neveljavnimi papirji, ter na podlagi istih sprejema za našo firmo ponudbe, oziroma naročila, kakor tudi predplačila.

Ker se pa na ta način glas naše poznane, dobre in stare firme diskreditira, zato opozarjamo naše p. n. odjemalce, da dotični ni pooblaščen sprejemati za nas naročil in še manj sprejemati denar, ter seveda odvrčamo vsako odgovornost za takšno zlorabo od sebe.

Prosimo p. n. odjemalce, kakor tudi vse policijske urade, da dotičnega takoj primejo in izročijo sarajevski policiji.

Trgovački muzej

Otto V. Roubiček i. dr., Sarajevo.

DOBRO ZEMLJO

dam zastónj onemu, ki jo na svoje stroške odpelje. — Poizve se pri Franc Svetlu, Tržaška cesta 5. 8410

Manjša trgovska HIŠA

na najrometnejšem kraju v Ljubljani je na prodaj. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod: »Hiša« št. 250.

Krasna in praktična

božična darila

fotografski aparati

že od Din 380.— (9/12) naprej

Oglejte si bogato zalogo drogerije

A. Kanc sinova

Ljubljana, Židovska ul. 1

Dobe se fotografije vseh slovenskih planin

Parfume, kolinsko vodo, toaletno milo, brivske potrebščine itd.

kot pripravne predmete

za božično in novoletno darilo priporočila

Parfumerija »STRMOLI«, LJUBLJANA, Pod Trnovo 1

KANADA

Rodbine naseljenikov in poljski delavci!

Kanadska vlada je za pomad 1926 dovolila naselitev gotovega števila poljskih delavcev in kmečkih rodbin.

To število je pa majhno in se ne sme prekoračiti.

Oni, ki se zanimajo za pobilje pogoje, dobe vsi brezplačne informacije pri

CANADIAN PACIFIC

Ljubljana, Jos. Zidar, Dunajska 31
Zagreb, Petrinjska 40

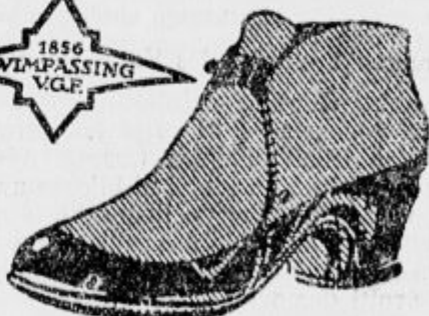
švedski »Viskafors«

snežni čevlji

so letos najprimernejša božična darila. — Dobe se pri tvrdki

M. Trebar — Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 6.

SNEG
SNEG
SNEG

Kupite še danes čevlje za sneg

»WIMPASSING«

Pazite na varstveno znamko!

Točijo se

najbolja VINA za božične praznike, kakor: namizno vino, silvanec, karmenec, rizling. Vsa vina čez ulico 1 Din ceneje. — VINOTOC Graška klet, Mestni trg št. 13. 8515

Od Ministrstva za trgovino in obrt koncesionirana

KROJNA ŠOLA

Stari trg 19, I. nadst.

Od 27. do 28. t. m. razstava krojev. Vpisovanje v krojni tečaj za krojače, šivilje in nešivilje, ki se prične 2. januarja 1926. Vpisovanje do 2. januarja celodnevno! — Krojni tečaj s pošto. — Izdelovanje krojev po meri!

Kupimo 1 motor

za istomerni tok, 110 Volt, jakost 0.5 KS, 2000 tur na minuto. — Ponudba upravi lista pod Elektromotor 8517.

PRODAM

dobro ohranjeno »EMPIRE« PEČ, dva kamina in 260 x 130 velik Zajčev relief. — Poizve se pri Franc Svetlu, Tržaška cesta 5. 8409

MODROCE

vsakovrstne, žične vložke, otomane, divane in klubske garniture dobite in izvršite po naročilu priznane solidno in najceneje RUDOLF SEVER, Gosposvetska 6.

PRODAM RADIO-

sprejemni aparat, izdelek slovieste firme »Kosmos« v Stuttgartu, primeren zlasti tudi za eksperimentiranje, ker se prirejeni posamezni deli tako, da se dajo sestavljati na ravni deski, da so vse zveze vidne in je lahko točno zasledovati vse toke na prvi pogled; tudi se dajo posamezni deli vsak čas odklopiti in poljubno prestaviti. 2 izpremenljiva kondenzatorja, 2 prvovrst. transformatorja, kristaldetektor z 11 poljubno izmenlj. različ. kristali (za reflektiranje), 3 žarnice, 1 varovalka, 5 špi (za kratke in dolge valove), 2 para slušalk, akumulator, silnik, nav. kondenzatorji itd. Samo 3000 Din. Ponudbe na upravo pod: »Radio« 8522.

Katol. prosvetno društvo v Dol. Logatcu prodaja ugodno več godb. instrumentov in sicer: 1 bastrombo, 1 Estrombo, 1 F-bastrombo, in Es-klarinet. Vsi instrumenti so jako dobro ohranjeni. Na željo se prodaja tudi več instrumentov in not. — Poizve se pri omenjenem društvu.

OVČJO VOLNO

lepo, kupim. Naslov pove uprava lista pod števil. 8454.

Krasen antični lesenec z elektr. upeljavo, naprodaj. Naslov v upravi pod št. 8498.

Inserati v »Slovenca« imajo popoln uspeh. — Inserirajte v njem!

Josipina Stedry

roj. Praschniker

zasebnica

v torek, dne 22. decembra 1925 ob 11. uri po dolgi in mučni bolezni, previdna s sv. zakramenti, v Gospodu zaspala. — Pogreb predrago pokojnice bo v četrtek, 24. t. m. ob 15. uri iz hiše žalosti, Nunska ulica 3, na pokopališče k Sv. Kristofu, kjer se položi v rodbinsko grobnico. Sveto maše zadušnice se bodo brale v raznih cerkvah.

Blagopokojnico priporočamo v molitev.

Ljubljana, dne 22. decembra 1925.

ZALUJOČI OSTALI

P. n. bančnim zavodom

ter industrijskim podjetjem dobavljamo poslovne knjige itd. po posebnem naročilu v priznani lini izdelavi v najkrajšem času.

Knjigoveznica K. T. D. v LJUBLJANI

Kopitar, eva ulica 6/II.

Okasionalno kupite

radi zmanjšanja prevelike zaloge:

briljante, bisere,

zlatnino, ure, srebrna namizna in jedilna orodja

Jos. Eberle

Ljubljana
Mestni trg 17